

جمهوری اسلامی ایران
وزارت صنعت، معدن و تجارت

گزارش بررسی وضعیت شهرکهای صنعتی در جهان

مهر ۱۳۹۷

معاونت طرح و برنامه

دفتر آمار و فراوری داده‌ها

شناسنامه گزارش:

عنوان: گزارش بررسی وضعیت شهرک‌های صنعتی در جهان

پیشینه: -

تهیه شده در معاونت طرح و برنامه ، دفتر آمار و فراوری داده ها

شماره تماس جهت ارائه نظرات: آقای خادم ۸۱۷۶۲۳۹۰ - خانم دانایی ۸۱۷۶۲۱۶۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	مقدمه
۵	۱. تاریخچه شهرک‌های صنعتی
۶	۲. تعریف مناطق اقتصادی
۷	۲.۱. مناطق صنعتی (ID)
۸	۲.۲. شهرک (پارک) صنعتی (IP)
۸	۲.۳. منطقه ویژه اقتصادی (SEZ)
۹	۲.۴. شهرک صنعتی سازگار با محیط زیست (EIP)
۹	۲.۵. شهرک فناوری (TP)
۹	۲.۶. ناحیه نوآوری (ID)
۹	۳. عوامل کلیدی موفقیت شهرک‌های صنعتی
۱۰	۴. اهداف شهرک‌های صنعتی
۱۱	۵. نقش شهرک‌های صنعتی در توسعه اقتصاد شهری و منطقه‌ای
۱۳	۶. شهرک‌ها و مناطق صنعتی بزرگ جهان
۱۶	۷. تجربه کشورهای آسیایی در زمینه مناطق ویژه اقتصادی
۲۹	۸. تجربه کشورهای آسیایی در زمینه شهرک‌های صنعتی
۲۹	۸.۱. کره جنوبی
۳۴	۸.۲. ویتنام
۳۷	۸.۳. چین
۴۰	۸.۴. سنگاپور
۴۲	۸.۵. ترکیه
۴۵	۸.۶. ایران
۵۴	۹. منابع

پیشگفتار

با جهانی شدن اقتصاد و گسترش پیوندهای اقتصادی کشورها با یکدیگر، آمارها، داده‌ها و شاخص‌های مقایسه‌ای بین کشوری اهمیتی بیش از پیش یافته است. بر همین اساس برخی سازمانهای معتبر بین‌المللی اقدام به گردآوری و انتشار آمارها و شاخص‌های مقایسه‌ای بین کشوری می‌نمایند.

اطلاع از آخرین وضعیت کشورمان در این شاخص‌ها می‌تواند نقش به‌سزائی در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی سرمایه‌گذاران و فعالین تجاری و دیگر ذینفعان داشته باشد. لذا وزارت صنعت، معدن و تجارت وظیفه خود می‌داند با انتشار مستمر و فراگیر اینگونه آمارها و شاخص‌ها در کشور، ضمن کمک به ایجاد شفافیت در فضای کلان اقتصادی کشور، دسترسی فعالان اقتصادی را به اطلاعات مذکور تسهیل نماید.

امید است این سری گزارش‌ها زمینه بهبود تصمیم‌ها و سیاستگذاری‌های مرتبط با فضای کسب و کار را فراهم سازد. همکاران محترم می‌توانند نظرات خود در زمینه موضوعات گزارش و ساختار آن را به دفتر آمار و فرآوری داده‌ها ارائه نمایند. این سلسله گزارش‌ها از طریق پورتال وزارتخانه نیز قابل بهره‌برداری می‌باشد.

مقدمه

دستیابی به توسعه فناوری با احداث شهرک‌های صنعتی^۱ و مناطق ویژه اقتصادی^۲ راهکاری متداول و اثبات شده جهت دستیابی به رشد سریع اقتصادی برای کشورهای کم درآمد است. توسعه شهرک‌های صنعتی به ویژه برای کشورهایی که در مراحل اولیه توسعه هستند بسیار جذاب می باشد و به عنوان ابزاری برای رشد اقتصادی تجویز می شود.

برای این کشورها، احداث شهرک‌های صنعتی مزایای عمده ای مانند ایجاد چارچوب سازمانی یکپارچه، خدمات مدرن و توسعه زیرساخت های فیزیکی و... دارند. ساختار و کارکرد شهرک‌های صنعتی در طول تاریخ شکل‌گیری متناسب با سطح پیشرفت اقتصادی و صنعتی در کشورها تغییر نموده و از استقرار صنایع کوچک و متوسط با فناوری پایین به تشکیل زیر ساخت های صنعتی پیشرفته‌تر مانند مناطق پردازش صادرات^۳ و یا شهرک‌های علم و فناوری^۴ سوق یافته و موجب افزایش رقابت در سطح ملی و بین‌المللی شده است.

شهرک‌های صنعتی بدون شک تاثیر مثبتی بر کسب و کار کشور دارند. مزیت این شهرک‌ها در کاربرد فناوری های نوین و نوآوری در فرآیندهای تولید، جلب سرمایه گذاری های خارجی، حمایت از نوآوری و تقویت ظرفیت پژوهشی کشور بطور مستقیم و غیرمستقیم می‌باشد. شرکت‌های فعال در این شهرک‌ها از روند بازسازی و نوسازی صنعت حمایت کرده و همزمان باعث تراز تجاری مثبت می‌شوند.

در دهه ۱۹۷۰، تغییرات ساختاری، یعنی بحران نفت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و جهانی شدن، سبب شد تا کشورهای توسعه یافته صنایع را به کشورهای در حال توسعه و نوظهور منتقل کنند. در این زمان شهرک‌های صنعتی به یک استراتژی توسعه موفق برای کشورهای در حال توسعه برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و

۱ Industrial Parks

۲ Special Economic Zones (SEZs)

۳ Export Processing Zones (EPZs)

۴ Science and Technology Parks

صنایع جدید تبدیل شد و توسعه پارک های صنعتی مختلف به یک استراتژی برای حمایت از توسعه اقتصادی محلی، به ویژه در آسیا تبدیل گردید.

واضح است که از شهرک های صنعتی انتظار نمی رفت که نتایج فوری به ارمغان بیاورند، با این وجود می توانیم پیش بینی کنیم که وجود شهرک های صنعتی بستر مناسبی برای ایجاد فرصت های شغلی و انتقال تکنولوژی در میان شرکت ها فراهم نموده و سبب هم افزایی آنها شود. تمرکز برخی از شرکت های خاص می تواند سبب جلب سایر سرمایه گذاران به منطقه گردیده و همه اینها امکان رشد و توسعه منطقه ای که شهرک در آن مستقر هست را سبب می شود.

در این گزارش ضمن تعریف انواع مناطقی که برای توسعه صنعت در نظر گرفته شده، اشاره ای کوتاه به تاریخچه شکل گیری این مناطق نموده ایم، در ادامه به بررسی مناطق ویژه اقتصادی در برخی از کشورهای آسیایی پرداخته و به تجارب برخی از کشورهای این قاره در زمینه بهره گیری از شهرک های صنعتی به عنوان ابزاری در جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی اشاره شده است. لازم به ذکر است که در غالب کشورها کلمه پارک های صنعتی معادل شهرک های صنعتی در ایران بکار برده شده که در این گزارش جهت حفظ یکپارچگی مفاهیم، از عبارت شهرک های صنعتی استفاده شده است.

۱. تاریخچه شهرک های صنعتی

اولین شهرک صنعتی در جهان در سال ۱۸۹۶ در بریتانیا در نزدیکی منچستر به نام ترافورد افتتاح شد. در انگلستان شهرک های صنعتی به واسطه سیاست های منطقه ای احداث و در سال ۱۹۶۰ تعداد این شهرک ها به ۴۶ مورد رسید. شهرک های صنعتی در آن دوران از نظر مشخصات و اندازه متفاوت بودند بطوریکه از شهرک هایی که چندین هکتار مساحت داشته و دارای تجهیزات کم و یا فاقد امکانات تا شهرک هایی عظیم، که با صدها هکتار مساحت و زیربنای فنی و اجتماعی ساخته شده بودند را در بر می گرفتند. ویژگی مشترک این مناطق این بود که از قبل طراحی شده و تولید کنندگان مجبور به پیروی از این طرح ها بودند.

اولین شهرک صنعتی طراحی شده در ایالات متحده آمریکا، در سال ۱۹۰۷ در نزدیکی شیکاگو تاسیس شد. همچنین اولین شهرک صنعتی آلمان در سال ۱۹۶۳ احداث شد (Euro-Industriepark Munchen). در این کشور تا نیمه دوم دهه ۱۹۸۰ سرمایه گذاران دولتی پیشگام در احداث تعداد زیادی از شهرک‌های صنعتی برای شرکت‌های کوچک و متوسط بودند، بطوریکه در سال ۱۹۸۴، تعداد ۲۲ شهرک صنعتی و سرمایه‌گذاری در آلمان غربی فعالیت داشتند. علاوه بر این شهرک‌های خصوصی نیز راه اندازی شدند. شهرک‌های صنعتی در مناطق پرجمعیت تاسیس می‌شدند، این شهرک‌ها کوچک و بر بازارهای متنوع تمرکز یافته بودند. احداث این نوع از شهرک‌ها در منطقه دوسلدورف و فرانکفورت (۲۳ پروژه تکمیل شده در سال ۱۹۹۲) زیاد بود. بطور کلی در دهه ۱۹۵۰ تا اوایل دهه ۱۹۷۰ تاسیس شهرک‌های صنعتی در غرب اروپا، اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده رواج داشت. نسل اول شهرک‌های صنعتی با توسعه بخش دولتی و یارانه‌های دولتی ایجاد شدند. (بانک جهانی، ۱۹۹۲). در سال ۱۹۵۱ اولین شهرک صنعتی آسیا در سنگاپور تاسیس شد.

۲. تعریف مناطق اقتصادی^۵

منطقه اقتصادی یک ناحیه انتخاب شده است که امکانات مالی و غیر مالی را برای شرکت‌های واقع در منطقه خود ارائه داده و هدف آن توسعه اقتصادی یک کشور یا منطقه است.

دولت‌های محلی، منطقه‌ای و ملی از مناطق اقتصادی برای تقویت رقابت پذیری شهرها، مناطق و کشورها استفاده می‌کنند. یونیدو نواحی اقتصادی را با توجه به کارکرد آنها به اشکال زیر عنوان نموده است:

➤ مناطق صنعتی (ID)^۶

➤ شهرک صنعتی (IP)^۷

۵ Economic Zones
۶ Industrial District
۷ Industrial Park

➤ منطقه ویژه اقتصادی (SEZ)^۸

➤ شهرک صنعتی سازگار با محیط زیست (EIP)^۹

➤ شهرک فناوری (TP)^{۱۰}

➤ ناحیه نوآوری (ID)^{۱۱}

۲.۱. مناطق صنعتی (ID)

در سال ۱۸۹۰، اقتصاددان انگلیسی، آلفرد مارشال^{۱۲}، کتاب اصول اقتصاد را منتشر و مفهوم منطقه صنعتی و محلی سازی اقتصاد را شرح داد و بیان نمود که چگونه ادغام شرکت های کوچک و متوسط توسعه اقتصادی را تقویت می کند. به گفته آلفرد مارشال شهرک های صنعتی، مناطقی هستند که با هدف رشد خود جوش در مناطق صنعتی طراحی شده اند و صنایع مستقر در آن در یک منطقه محدود شده اند. از نظر او یک شرکت در شرایطی سودآور است که شرکت های مشابه نزدیک را پیدا کند. مارشال سه دلیل مشخص برای منطقه ای نمودن را بیان نمود:

۱. دسترسی به تامین کنندگان تخصصی

۲. دسترسی به یک مجموعه بزرگ کارگران مشابه و متخصص

۳. تولید ایده های جدید

❖ منطقه ای نمودن سبب می شود که شرکت ها از انواع ورودی ها و با هزینه کمتر بهره مند شوند. در واقع، کاهش هزینه های حمل و نقل و توزیع، برای تامین کنندگان یک مزیت رقابتی ایجاد می کند. در نتیجه این مزیت ها، جذابیت این مناطق تقویت می شود.

^۸ Special Economic Zone

^۹ Eco-Industrial Park

^{۱۰} Technology Park

^{۱۱} Innovation District

^{۱۲} Alfred Marshall

❖ تمرکز شرکت ها، بازاری متشکل از کارگران با مهارت‌های تخصصی به وجود می‌آورد. منافع این بازار برای شرکت و کارگران است. بدین ترتیب که شرکت‌ها می‌توانند کارکنان شایسته را آسان‌تر پیدا کنند و کارگران زمان کمتری بیکار می‌مانند. توانایی شرکت‌ها برای دسترسی به نیروی متخصص، یک دلیل برای منطقه‌ای نمودن است.

❖ نزدیکی جغرافیایی، گسترش و تبادل اطلاعات را از طریق ارتباطات چهره به چهره تسهیل می‌کند. تمرکز بسیاری از افراد مشغول به کار در مجموعه‌ای از صنایع، مهارت‌ها و فرایندهای مشابه یا مرتبط موجب افزایش دانش و هم‌افزایی علمی می‌شود. در نتیجه نوآوری افزایش یافته و بهره‌وری بیشتری برای شرکت‌های منطقه‌ای ایجاد می‌گردد.

دانش موجود در نواحی صنعتی عمدتاً به نوعی است که در تجربه و دانش فنی ریشه دارد. مستند سازی و مدون سازی مهارت‌ها بسیار محدود است و تجربه کارگران ماهر به نسل‌های جدید عمدتاً به صورت شفاهی و در حین کار منتقل می‌شود.

۲.۲. شهرک (پارک) صنعتی (IP)

یک قطعه زمین که بر اساس یک طرح جامع به قسمت‌هایی بخش‌بندی شده و امکانات مشترک و زیربنایی از قبیل راه‌ها، حمل و نقل و تسهیلات عمومی جهت استفاده یک گروه از صنعتگران در آن فراهم گردیده است.

۲.۳. منطقه ویژه اقتصادی (SEZ)

نواحی یا املاک معین که قوانین تجارت مانند تعرفه‌ها، سهمیه‌ها و یا عوارض در آنها از سایر نقاط کشور متفاوت است.

۲.۴. شهرک صنعتی سازگار با محیط زیست (EIP)

آژانس حفاظت از محیط زیست ایالات متحده^{۱۳}، شهرک صنعتی سازگار با محیط زیست را به شرح ذیل تعریف کرده است: "جامعه‌ای متشکل از کسب و کارهای تولیدی و خدماتی که بهبود عملکرد محیطی و اقتصادی خود را از طریق همکاری در زمینه مدیریت مسائل زیست‌محیطی و استفاده مجدد از انرژی، آب، و مواد دنبال می‌کنند.

۲.۵. شهرک فناوری (TP)

انجمن بین‌المللی شهرک‌های علمی، شهرک فناوری را به صورت زیر تعریف کرده است: "یک سازمان مدیریت شده توسط متخصصان حرفه‌ای که هدف اصلی آن افزایش ثروت بوسیله ترویج فرهنگ نوآوری و رقابت‌پذیری کسب و کارها و ایجاد ارتباط با نهادهای دانش بنیان می‌باشد". برای تحقق این اهداف، شهرک‌های فناوری، دانش و فناوری را در میان دانشگاه‌ها، موسسات تحقیق و توسعه، شرکت‌ها و بازارها به جریان انداخته و مدیریت می‌کند.

۲.۶. ناحیه نوآوری (ID)

نواحی نوآوری، شهرک‌های فناوری شهری به منظور تسریع فرآیند نوآوری و تقویت رقابت‌پذیری مناطق هستند.

۳. عوامل کلیدی موفقیت شهرک‌های صنعتی

موفقیت یک شهرک صنعتی به عوامل بسیاری بستگی دارد. با این حال، عوامل کلیدی وجود دارد که باید در هنگام برنامه‌ریزی جهت احداث یک شهرک صنعتی مورد توجه قرار گیرند. در واقع، شهرک‌های صنعتی ساده‌ترین شکل مناطق برنامه‌ریزی شده برای توسعه اقتصادی هستند. همچنین مناسب‌ترین ابزار برای کشورها یا مناطقی می‌باشند که در پایین‌ترین مراحل توسعه قرار دارند.

^{۱۳} United States Environmental Protection Agency (USEPA)

شش عامل کلیدی که موفقیت یک شهرک صنعتی را تعیین می‌کند عبارتند از:

- محل استقرار مناسب
- حضور شرکت‌های پیشرو
- مشوق‌های مالیاتی مناسب
- دسترسی به نیروی کار فراوان
- برخورداری از زیرساخت‌های فیزیکی و سازمانی مناسب
- دارا بودن هیئت مدیره توانمند

۴. اهداف شهرک‌های صنعتی

اهداف شهرک‌های صنعتی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته متفاوت است. مهم‌ترین دلیل منطقی ایجاد یک شهرک صنعتی کاهش هزینه تراکنش و ریسک صنایع مستقر در آن است.

سه هدف اصلی شهرک‌های صنعتی برای کشورهای در حال توسعه عبارتند از:

۱. رشد اقتصادی و اشتغال در سطح ملی، منطقه ای و محلی

۲. جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

۳. افزایش پویایی صنایع

هدف از توسعه شهرک‌های صنعتی ارتباط نزدیک‌تر صنایع، انبارها و مراکز توزیع در یک محل و کاهش مضرات منفی مانند آلودگی هوا و تراکم محلی است.

بر طبق گزارش یونیدو (۱۹۹۷)، مزایای شهرک‌های صنعتی در توسعه صنعتی و اقتصادی کشورها بسیار زیاد است. کشورها شهرک‌های صنعتی را به دلایل زیر توسعه می‌دهند:

✓ تسریع رشد صنعتی کشور

✓ افزایش اشتغال ملی و محلی

- ✓ توزیع متوازن تر اشتغال و تولید منطقه‌ای
- ✓ جذب سرمایه‌های خصوصی ملی و خارجی
- ✓ رشد و توسعه صنایع داخلی
- ✓ انتقال صنایع و اشتغال صنعتی به مناطق روستایی
- ✓ ایجاد تغییرات ساختاری در تولید و اشتغال
- ✓ تشویق استفاده موثر از منابع از طریق توسعه مجتمع‌های بزرگ صنعتی ، فرودگاه‌ها، بنادر، نیروگاه‌ها
- و...

- ✓ بهبود کیفیت محصولات و افزایش بهره‌وری
- ✓ آموزش و افزایش بهره‌وری نیروی کار
- ✓ افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های عمومی
- ✓ کاهش هزینه سرمایه‌گذاری صنایع
- ✓ از بین بردن تاخیر زمانی جهت تهیه محل، ساختمان و امکانات مناسب برای صنایع

۵. نقش شهرک‌های صنعتی در توسعه اقتصاد شهری و منطقه‌ای

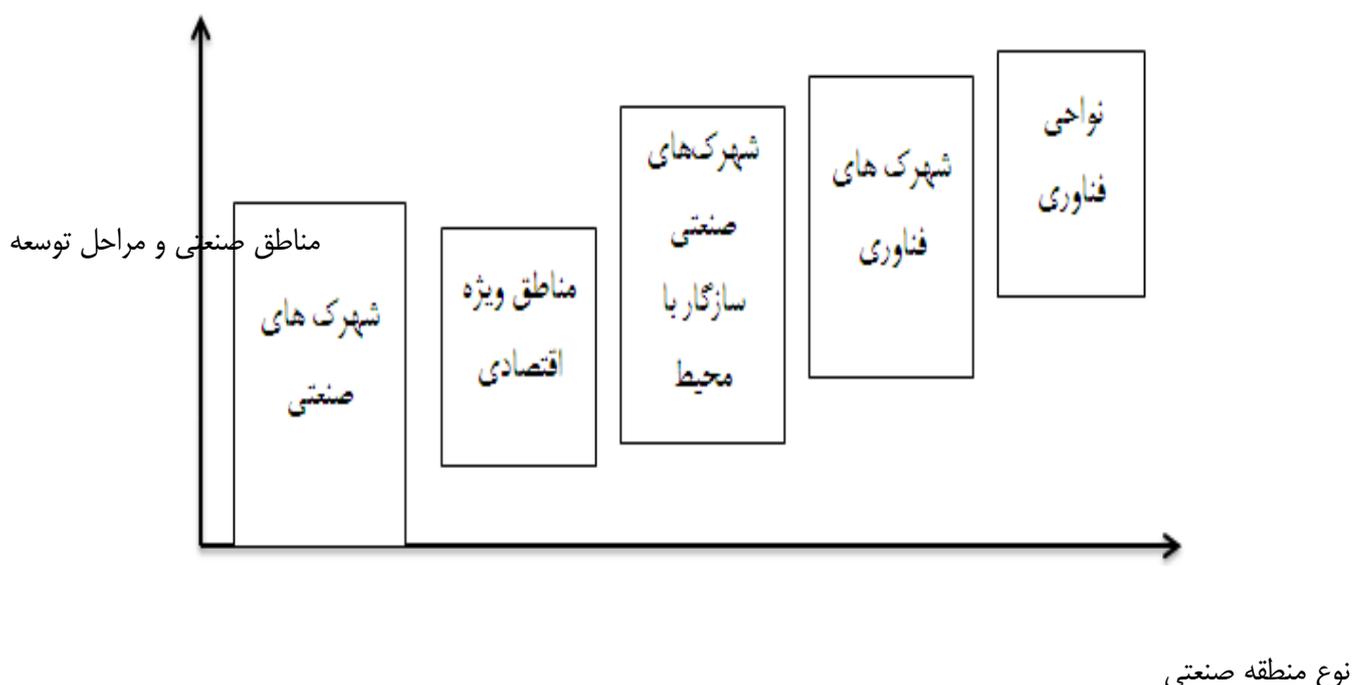
شهرک‌های صنعتی با در نظر گرفتن موارد زیر به توسعه اقتصادی شهری و منطقه‌ای کمک می‌کنند:

- تمرکز زدایی با جلوگیری از ازدحام بیش از حد رشد مناطق شهری به ویژه کلان شهرها
- رونق اقتصاد، تولید و اشتغال در جوامع شهری
- تفکیک مناطق صنعتی و غیر صنعتی
- به حداقل رساندن فاصله با محل کار و کاهش بار سیستم حمل و نقل
- استفاده کارآمد از زمین و کاهش هزینه‌های مربوط به آن
- هدایت جمعیت حاشیه‌ای شهرها به فعالیت های صنعتی و تولیدی

- فراهم کردن سایت‌هایی جهت صنایع جابجا شده توسط پروژه‌های بازسازی شهری

با توجه به این که کشور در کدام مرحله از توسعه قرار گرفته است، مناطق صنعتی به شرح ذیل پیشنهاد می‌گردند:

مناطق صنعتی و مراحل توسعه

شکل ۱- مناطق صنعتی و مراحل توسعه اقتصادی

دستیابی به توسعه فناوری با ساختن شهرک‌های صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی راه حل آسانی برای کشورهای کم درآمد برای رشد اقتصادی سریع است. با این حال، هنگامی که یک کشور به مرحله درآمد متوسط رسید، اولویت رقابتی باید بر روی نوآوری و پایداری حرکت کند تا بتواند به طور موثر در اقتصاد دانش بنیان رقابت کند. ایجاد و استقرار مناطق ویژه اقتصادی به دلیل این که نیاز به زیرساخت‌های مناسب مانند فرودگاه‌ها و بنادر و چارچوب قانونی برای وظایف گمرکی دارند، مشکل‌تر است. پیاده سازی مناطق صنعتی سازگار با محیط زیست برای کشورهایی که در حال رسیدن به مراحل بالاتر توسعه اقتصادی هستند پیشنهاد می‌شود.

همانطور که کشورها به مرحله بالاتر توسعه اقتصادی دست می‌یابند، مقررات زیست محیطی سختگیرانه‌تری نیز ضرورت پیدا می‌کند، که نه تنها مناطق صنعتی سازگار با محیط زیست را ضروری می‌سازد بلکه به لحاظ مالی نیز برای صنایع سودمند می‌باشد.

نواحی نوآوری مناطق پیچیده اقتصادی هستند که تولید دانش جدید و مفهوم پایداری عناصر اصلی موفقیت آنها می‌باشد.

کشورهای پیشرفته‌تر دارای شهرک‌های زیست محیطی، شهرک‌های فناوری و نواحی نوآوری هستند (مانند سنگاپور، سوئیس، ایالات متحده و غیره)، در حالیکه کشورهای دارای درآمد پایین تنها شهرک‌های صنعتی و یا مناطق آزاد تجاری دارند (مانند کامبوج، اتیوپی، کنیا، و غیره).

۶. شهرک‌ها و مناطق صنعتی بزرگ جهان

جدول ۱- شهرک‌های صنعتی جهان بر حسب اندازه

ردیف	نام شهرک	کشور	ایالت/شهر/موقعیت
۱	منطقه صنعتی کیزاد خلیفه	امارات	ابوظبی
۲	منطقه صنعتی آلبرتا	کانادا	ادمونتون
۳	منطقه صنعتی بندر رتردام	هلند	رتردام
۴	دره صنعتی KAEC	عربستان	شهر اقتصادی ملک عبدالله
۵	شهر صنعتی Nisku	کانادا	لدوک
۶	شهر صنعتی Cedar	آمریکا	هوستون
۷	شهر صنعتی تاهو - رنو	آمریکا	نوادا
۸	مرکز TexAmericas	آمریکا	تگزاس
۹	شهر صنعتی مرکزی آمریکا	آمریکا	اکلاهما
۱۰	شهر کسب و کار یکپارچه Sri	هند	آندرا پرادش
۱۱	شهرک صنعتی جنوب غربی	آمریکا	آرلینگتون، تگزاس
۱۲	شهر صنعتی برن ساید	کانادا	دارتموث
۱۳	منطقه صنعتی شمال غربی	کانادا	ساسکاچوان

ردیف	نام شهرک	کشور	ایالت/شهر/موقعیت
۱۴	شهرک صنعتی فورت کاستر	آمریکا	میشیگان
۱۵	مجموعه صنعتی پیورلند	آمریکا	نیوجرسی
۱۶	ناحیه صنعتی ورکسهام	انگلستان	ورکسهام
۱۷	شهرک کسب و کار Eastman	آمریکا	نیوجرسی، رچستر
۱۸	شهرک صنعتی کاراکول	هائیتی	کاراکول
۱۹	ناحیه تجاری اسلاو	انگلستان	بیرمنگام
۲۰	شهرک صنعتی دره سبز	هندوراس	سانتا باربارا

در ادامه به معرفی چند مورد از این مناطق می پردازیم:

➤ منطقه صنعتی کیزاد (خلیفه)

منطقه صنعتی خلیفه یا kizad^{۱۴} رسماً در سپتامبر ۲۰۱۲ در بندر ابوظبی توسط دولت امارات متحده عربی افتتاح شد.

شکل ۲- منطقه صنعتی Kizad

^{۱۴} Khalifa Industrial Zone Abu Dhabi (KIZAD)

دولت امارات متحده عربی به عنوان بخشی از تلاش های خود برای دستیابی به تنوع اقتصادی تا سال ۲۰۳۰، جهت راه اندازی یک شهرک صنعتی و بندر عملیاتی چندین میلیارد دلاری در نزدیکی بندر خلیفه جدید برنامه ریزی نمود که اولین منطقه آزاد تجاری است که مالکیت خارجی ۱۰۰ درصد را ارائه می دهد. انتظار می رود تا سال ۲۰۳۰، Kizad تا ۱۵ درصد از تولید ناخالص داخلی غیرنفتی امارات را به خود اختصاص دهد. بر اساس گزارش رسانه ها، این منطقه با توجه به حجم قراردادهای امضا شده با بیش از ۵۰ شرکت داخلی و بین المللی می تواند بیش از ۱۵۰ هزار شغل ایجاد کند.

➤ منطقه صنعتی آلبرتا^{۱۵}

منطقه صنعتی آلبرتا بزرگترین منطقه صنعتی در غرب کانادا و یک طرح مشترک جهت استفاده از زمین بین پنج منطقه شهری در منطقه ادمونتون جهت جذب سرمایه در زمینه مواد شیمیایی، پتروشیمی، نفت و صنایع گاز است. این منطقه محل استقرار بیش از ۴۰ شرکت پتروشیمی است و یکی از بزرگترین مراکز فرآوری محصولات پتروشیمی در کشور کانادا به شمار می رود.

شکل ۳- مرکز صنعتی آلبرتا واقع در ادمونتون کانادا

➤ منطقه صنعتی بندر روتردام^{۱۶}

بندر روتردام بزرگترین بندر اروپا است که در شهر روتردام هلند قرار دارد. از سال ۱۹۶۲ تا سال ۲۰۰۴، شلوغ ترین بندر در جهان بود که هم اکنون پس از سنگاپور و سپس شانگهای در جایگاه سوم قرار دارد.

شکل ۴- مرکز صنعتی بندر روتردام واقع در کشور هلند

مهمترین فعالیت بندر روتردام صنعت پتروشیمی است. این بندر به عنوان یک نقطه حمل و نقل مهم برای حمل و نقل کالاهای عمده بین قاره اروپا و سایر نقاط جهان عمل می کند. محصولات این منطقه توسط کشتی، قطار یا جاده حمل می شود. از سال ۲۰۰۰ راه آهن سریع حمل و نقل از روتردام به آلمان، در حال ساخت است. بخش هلندی این راه آهن در سال ۲۰۰۷ افتتاح شد.

۷. تجربه کشورهای آسیایی در زمینه مناطق ویژه اقتصادی

اصطلاح "منطقه ویژه اقتصادی" ممکن است به مناطق تجاری آزاد، مناطق پردازش صادرات، بنادر آزاد، شهرک های صنعتی، مناطق سرمایه گذاری خارجی و مناطق دسترسی خارجی نیز اطلاق گردد (FIAS^{۱۷}، ۲۰۰۸).

^{۱۶} Rotterdam Harbour, Netherlands

با توجه به وسعت تعاریف و تاثیر مناطق ویژه اقتصادی در رشد و توسعه صنعت در این گزارش به این مناطق نیز اشاره شده است.

تعداد مناطق ویژه اقتصادی در بیش از ۱۳۰ کشور از حدود ۵۰۰ منطقه در سال ۱۹۹۵ به حدود ۴۳۰۰ منطقه رسیده است که بیش از ۶۸ میلیون کارگر را در استخدام خود دارند. بسیاری از آنها موفق هستند، لیکن برخی ضعیف عمل کرده و حتی در حال از بین رفتن می باشند. در کشورهای در حال توسعه آسیایی از مناطق ویژه اقتصادی به عنوان یک ابزار سیاسی برای صنعتی شدن و رشد اقتصادی استفاده می شود.

اولین مناطق ویژه اقتصادی در کشورهای جنوب آسیا در اقتصادهای نسبتا بسته رشد کردند. در ابتدا آنها برای دور زدن محدودیت‌های تجاری و کسب درآمد ارزی طراحی شدند. با این باور که مزایای اقتصادی حاصل از تجربه ایجاد مناطق ویژه اقتصادی در سراسر کشور به مراتب بیشتر از هزینه های مالی و دیگر هزینه های ناشی از ایجاد این مناطق می باشد، این مناطق با هدف گسترش پایگاه تولید صنعتی و پیدا نمودن جایگاهی در بازار جهانی ایجاد شدند. با گذشت زمان، در بسیاری از کشورها، مناطق ویژه اقتصادی سود خالص زیادی را در ایجاد شغل، افزایش صادرات و افزایش سرمایه گذاری مستقیم خارجی ایجاد کرده اند.

در سطح اول مناطق ویژه اقتصادی به ایجاد اشتغال و درآمد ارزی کمک می کنند. به عنوان مثال، مناطق ویژه اقتصادی در کامبوج نسبتا کوچک و جدید باقی مانده و از کارگران کم مهارت در برخی صنایع مانند پوشاک، الکترونیک و مبلمان خانگی استفاده می کنند. در سطح دوم مناطق ویژه اقتصادی به پایگاه‌های اقتصادی مبنی بر تقویت ارتباطات با اقتصاد داخلی کمک می کنند. مثلا مالزی و تایلند از مونتاژ نمودن ماشین‌الات وارد شده به

^{۱۷} Financial and Insurance Advisor Services (FIAS)، با هدف ارائه خدمات مشاوره سرمایه گذاری به کشورهای عضو توسط بنگاه مالی بین المللی (IFC) و حمایت از آژانس تضمین سرمایه گذاری چندجانبه (MIGA) و بانک جهانی (IBRD) تاسیس و مدیریت می شود. این نهاد در جهت یکپارچه سازی خدمات برای بهبود محیط کسب و کار برای کشورهای عضو فعالیت می کند. FIAS مشخصا، از دولت‌های کشورهای در حال توسعه و گذار در زمینه ساده سازی قوانین، سیاست‌های سرمایه گذاری و ارتقاء آنها و مسائل مربوط به آب و هوا در ارتباط با صنعت توصیه‌هایی ارائه می کند. این نهاد به مدت بیش از ۲۰ سال به عنوان یک عملیات اعطاکنده کمک‌های مالی به بیش از ۷۶۰ پروژه در تمام نقاط جهان فعالیت داشته است.

کشور به فروش کالاهایی با برند خود در بازارهای داخلی و جهانی رسیدند. سطح سوم مناطق ویژه اقتصادی می‌تواند سبب توسعه گسترده ملی تحت تاثیر اصلاحات خاص زمینه‌هایی مانند بازار کار و بخش خدمات را تسهیل نمایند. در این سطح بهبود بهره‌وری، ترویج نوآوری و تقویت توسعه مهارت‌ها دیده می‌شود، چین، کره جنوبی و تایپه نمونه‌هایی از سطح سوم مناطق ویژه اقتصادی هستند.

بر اساس برآوردهای انجام شده در اقتصادهای آسیایی، تعداد و وجود مناطق ویژه اقتصادی در یک اقتصاد به طور کلی با عملکرد کلی صادرات و حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی رابطه دارد. براساس برآوردهای موجود از وضعیت کشورها، به طور متوسط افزایش ۱۰ درصدی در تعداد مناطق آزاد تجاری، صادرات صنعتی را ۱.۱ درصد افزایش می‌دهد. این نشان می‌دهد که مناطق ویژه اقتصادی نقشی فراتر از جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه صادرات دارند.

اندازه‌گیری‌های انجام شده در در برخی از کشورها در خصوص سطح تولید (از طریق فروش)، صادرات و بهره‌وری شرکت‌های مستقر در مناطق ویژه اقتصادی، نشان می‌دهد که این مناطق دارای تاثیر مثبت در اقتصاد کشور هستند، البته برخی از شهرک‌ها، شرکت‌ها تاثیر مثبت کمتر یا حتی منفی دارند. داده‌های تحقیق اولیه نشان می‌دهد، بی‌ثباتی سیاسی، محیط کسب و کار ضعیف، دسترسی محدود به زیرساخت‌ها، امور مالی و آب و برق و مقررات نامناسب موانع کلیدی در انجام کسب و کار در مناطق ویژه اقتصادی است.

درآمدهای مالیاتی و هزینه‌های ایجاد زیرساخت‌ها، خدمات زمین و یارانه‌ها نباید نادیده گرفته شود. حاکمیت ضعیف و عدم نظارت مستمر منجر به عملکرد ضعیف مناطق ویژه اقتصادی می‌شود. با این حال، این هزینه‌ها و شکست‌ها، نمی‌توانند منافع بالقوه اقتصادی این مناطق را تحت‌الشعاع قرار دهند، چنانکه در بسیاری از نمونه‌های موفق دیده می‌شود.

مناطق ویژه اقتصادی موفق خصوصیات مشابهی به شرح زیر دارند:

✓ انگیزه های مالی که برای سرمایه‌گذاری های اولیه شرکت مهم هستند و همراه آن عوامل سازمانی مانند استقلال سازمانی با مدیریتی مقتدر و چارچوب قانونی توانمند که در طول زمان به میزان قابل توجهی افزایش یابد.

✓ سایت‌های ارزان برای تاسیس کارخانه، عرضه کار فراوان، موقعیت استراتژیک و ارتباط چندجانبه با منابع و مقاصد تجاری عمده؛

✓ کارآمدی نهادی، سیستم قضایی قابل اعتماد، امنیت مناسب و استانداردهای شفاف؛

✓ تعهد قوی دولت مرکزی و محلی همراه با یکپارچگی سیاست‌ها.

در استراتژی توسعه اقتصادی، مناطق ویژه اقتصادی تاثیر زیادی در سطح کشور دارند و می‌توانند از طریق ارتباطات با سایر بخش‌های داخلی، موتور اصلی برای توسعه ملی باشند. این مناطق فرصت‌های مهمی برای مشارکت داخلی، اشتراک دانش، نوآوری و مهارت‌ها ارائه می‌دهند. کشورهای چین؛ کره جنوبی؛ مالزی و چین تایپه تجربه خوبی در زمینه بهره‌گیری از فرصت‌های ایجاد شده در مناطق ویژه اقتصادی دارند. بسیاری از مناطق ویژه اقتصادی در کشور با رنجیره‌های ارزش جهانی مرتبط می‌شوند. در حالی که برخی دیگر بدون حتی ارتباطات داخلی، کمتر از ظرفیت خود فعالیت می‌نمایند. این اقتصادها باید محیط کسب و کار را بهبود بخشیده و در جهت افزایش زنجیره ارزش صنعتی تلاش کنند.

برای کشورهای کم درآمد آسیایی، ممکن است صنعت به عنوان جزء اصلی مناطق ویژه اقتصادی باشد. با این حال، حتی این کشورها و کشورهای که در سطوح درآمد بالا هستند باید پتانسیل خدمات، مانند تدارکات، امور مالی، فناوری اطلاعات و دیگر خدمات کسب و کار را بکار گیرند. مناطق ویژه اقتصادی با فناوری بالا و مبتنی بر دانش می‌توانند با مراکز تحقیق و توسعه، دولت الکترونیکی و مراکز آموزشی و تفریحی برای ارتقاء به خوشه های نوآوری تلفیق شوند.

جدول ۲- تجربه کشور های آسیایی در زمینه مناطق ویژه اقتصادی

ردیف	استراتژی توسعه	کشور	موانع توسعه	استراتژی دولت	مزایا
۱	مناطق ویژه اقتصادی به عنوان بخشی از استراتژی توسعه ملی	بنگلادش	پایه اقتصادی ضعیف با محوریت صنعت چتایی؛ از دست دادن شغل به دلیل مواجهه با کاهش بلند مدت صنعت چتایی در سطح جهانی؛ ضعف حاکمیت قانون	انتقال ساختاری به سمت آزادسازی بیشتر تجارت و سرمایه‌گذاری در زمینه: - قوانین سرمایه‌گذاری خارجی - مناطق ساخت کالاهای صادراتی - حاکمیت، که مسائل مربوط به زمین، مدیریت و موانع لجستیکی را شناسایی می‌کند.	مناطق ویژه اقتصادی ۸٪ سرمایه‌گذاری کل (خارجی و داخلی) و ۱۷٪ صادرات ملی در سال ۲۰۱۳ را به خود اختصاص داده‌اند با توسعه صنعت پوشاک این امتیاز برای مناطق ویژه اقتصادی حاصل شده است.
۲		چین	هزینه و خطر مرتبط با سیاست عمده فروشی انتقال از اقتصاد بسته به سیاست درهای باز، ضعف چارچوب قانونی حقوق مالکیت، مشوق های مالیاتی و اصلاحات ارضی؛ سختی بازار کار	مناطق ویژه اقتصادی به عنوان آزمونی برای سیاست‌های جدید و موسسات در جهت انتقال چین به یک بازار اقتصادی: - روش‌های نوآورانه برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و افزایش صادرات - رقابت بازار در انتقال حقوق استفاده از زمین - برنامه‌ریزی استفاده از زمین و سیستم‌های منطقه‌ای برای پاسخگویی به نیازهای بازار - وسعت دادن به هدف از سرمایه‌گذاری خارجی برای توسعه زیرساخت‌ها	مناطق ویژه اقتصادی حدود نیمی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI)، ۴۴ درصد صادرات، ۶.۳ درصد از اشتغال را در سال ۲۰۱۲ به خود اختصاص داده‌اند؛ همچنین از مزایای ورود بالای تکنولوژیکی، افزایش بهره وری ملی، خوشه بندی صنعتی، تحول ساختاری برخوردار بوده‌اند.
۳		اندونزی (۲۰۰۹)	هزینه‌های هنگفت مالی بعنوان مانعی برای سرمایه‌گذاری خصوصی به ویژه SMEها؛ کمبود مهارت در برخی از صنایع؛ کمبود زیرساخت‌ها در سطح ملی و منطقه‌ای؛ ناکافی بودن عرضه برق در مناطقی که شبکه های	دولت در سال ۲۰۰۹ قانون مناطق ویژه اقتصادی را به تصویب رساند. تاسیس مناطق ویژه اقتصادی به عنوان مراکز فعالیت اقتصادی برای افزایش کسب و کار، رقابت و تشویق افزایش ارزش افزوده تولید و صادرات در نظر گرفته شد.	مناطق ویژه اقتصادی در سال ۲۰۱۵ عملیاتی شدند.

ردیف	استراتژی توسعه	کشور	موانع توسعه	استراتژی دولت	مزایا
			حمل و نقل ضعیفی دارند.	- مناطق ویژه اقتصادی باید در موقعیت‌های استراتژیک قرار گیرند (نزدیکی به مسیرهای تجاری و یا دریایی، که توسط خوشه‌های کسب و کار یا بخش‌های کلیدی آن پشتیبانی شده و به خوبی با زیر ساخت‌های توسعه یافته خارجی متصل شوند.	
۴		کره جنوبی	واردات عظیم کالاهای سرمایه‌ای خارجی برای به دست آوردن فناوری خارجی منجر به کمبود ارز شده و به سبب محدودیت بسیار زیاد سرمایه گذاری خارجی، رشد صنعتی کاهش می‌یابد.	جایگزینی واردات به ارتقاء صادرات - توسعه صنایع سنگین و شیمیایی - ترویج سرمایه‌گذاری خارجی برای تشکیل سرمایه و انتقال فناوری - هدایت صادرات برای غلبه بر محدودیت در تقاضای داخلی	مناطق ویژه اقتصادی ۲۸ درصد از سرمایه‌گذاری خارجی، ۱۱ درصد از صادرات را در سال ۲۰۰۷ با ۱۳۰۰۰ شاغل در اختیار داشتند، ۳ منطقه ویژه اقتصادی از امتیاز گسترش تکنولوژی، افزایش بهره‌وری ملی و تحول ساختاری بر خوردار بودند.
۵		مالزی	تشویق صنایع جایگزین کننده واردات به موقعیت بندر آزاد پنانگ خاتمه داد.	صنعتی شدن از طریق: - پیشنهاد توسعه مناطق تجارت آزاد (FTZ) که موجب ایجاد تجارت آزاد می‌شود - تاسیس اولین منطقه تجارت آزاد در بایان لپاس ^{۱۸} ، پنانگ که آغازی برای توسعه کالاهای الکتریکی و خوشه الکترونیک مناطق بود.	در سال ۲۰۰۶، ۷۲ درصد از سرمایه گذاری خارجی، ۸۳ درصد از واردات، ۵ درصد از اشتغال به مناطق ویژه اقتصادی اختصاص داشت؛ SEZ ها در گسترش تکنولوژی، توسعه بخش برق و الکترونیک (E&E)، ارتباط با

^{۱۸} Bayan Lepas,

ردیف	استراتژی توسعه	کشور	موانع توسعه	استراتژی دولت	مزایا
					صنایع پشتیبان، تحول ساختاری نقش داشتند.
۶		فیلیپین	بحران تراز پرداختها (BOP) منجر به فرسایش صنعت پایه (۱۹۶۲) شد؛ تصویب استراتژی صنعتی صادرات محور به دلیل برخی از شاخصها با مخالفت کارآفرینان محلی مواجه گردید.	تسهیل سرمایه‌گذاری در تولید و جبران کمبود زیرساختها از طریق: - اصلاح طرح بندر آزاد و مناطق ساخت کالاهای صادراتی (EPZA) - قوانین و اشکال مختلف انگیزشی (مربوط به EPZ) برای ارائه ضمانت های اولیه به سرمایه گذاران	مناطق ویژه اقتصادی ۱۵ درصد از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، ۴۹ درصد صادرات، ۲ درصد از اشتغال در سال ۲۰۱۱ را به خود اختصاص دادند. تنوع محصول امتیاز مناطق ویژه اقتصادی می‌باشد.
۷		هند (۲۰۰۵)	گسترش اشتغال؛ سرمایه گذاری کلی بسیار کم و سرمایه گذاری خارجی نسبتا کم است.	راه اندازی طرح جدید مناطق ویژه اقتصادی از طریق: - قانون جامع مناطق ویژه اقتصادی برای ایجاد فشار قابل توجه به سرمایه‌گذاری در SEZ ها - وسعت بخشیدن به اهداف SEZ ها شامل: • خدمات، صنعت، تجارت، مهندسی مجدد	در سال ۲۰۱۴، ۲۶ درصد از صادرات و ۴ درصد از اشتغال به مناطق ویژه اقتصادی اختصاص داده شده است.
۸		ویتنام	گذار به صنعتی شدن تحت رژیم سوسیالیستی	صنعتی نمودن از طریق مناطق توسعه منجر به • املاک صنعتی، مناطق ساخت کالاهای صادراتی و پارک های با تکنولوژی بالا می‌شود. • نظام مند نمودن ایجاد مناطق ویژه اقتصادی از طریق راه اندازی راهبردهای توسعه اقتصادی اجتماعی ۲۰۱۰-۲۰۰۱	همچنین در سال ۲۰۱۳، ۴۹ درصد از سرمایه گذاری خارجی و ۴ درصد از اشتغال به مناطق ویژه اقتصادی اختصاص یافته است.

ردیف	استراتژی توسعه	کشور	موانع توسعه	استراتژی دولت	مزایا
۹	مناطق ویژه اقتصادی به عنوان یک خط مشی صنعتی	کامبوج	نرخ بیکاری بالا؛ عدم توسعه زیرساخت‌ها با هزینه‌های بالای خدمات عمومی؛ بی ثباتی سیاسی؛ محیط قانونی ضعیف و موسسات قضایی فاسد.	چارچوب قانونی برای مناطق ویژه اقتصادی به موارد زیر منجر شد: - راه اندازی اولین منطقه ویژه اقتصادی ، نینگ کوه ^{۱۹} - راه اندازی منطقه ویژه اقتصادی دوم در منهتن ^{۲۰} ، بزرگترین SEZ با ۲۸،۰۰۰ شاغل	در سال ۲۰۱۴ در حدود ۶۸،۰۰۰ اشتغال به مناطق ویژه اقتصادی اختصاص داشت؛ سود آوری از طریق سرمایه گذاری خارجی و صادرات؛ مناطق ویژه اقتصادی دارای پایگاه تولیدی متنوع تری نسبت به مناطق با تعرفه داخلی (DTA) بودند.
۱۰		قزاقستان	وابستگی به صادرات نفت و گاز (عملکرد قیمت کالاها)؛ هزینه و خطرات مربوط به انتقال از دستورالعمل به سیستم بازار است.	کمک به تغییر سیستم بازار از طریق: - قوانین مناطق ویژه اقتصادی که در ابتدا قوانین اثر بخشی را وضع ننموده بودند. - ایجاد یک قانون جدید در چهار نوع از منطقه ویژه اقتصادی - راه اندازی ۱۰ منطقه اقتصادی آزاد به منظور ارتقاء توانایی‌های صنعتی هفت منطقه ویژه اقتصادی تولیدی، دو تجاری و تدارکاتی و یک منطقه متالورژی و نساجی	در سال ۲۰۱۳ حدود ۶۰۰۰ شاغل در منطقه ویژه اقتصادی مشغول به کار بودند.

^{۱۹} Neang Kok Koh

^{۲۰} Manhattan

مزایا	استراتژی دولت	موانع توسعه	کشور	استراتژی توسعه	ردیف
در سال ۲۰۰۵ مناطق ویژه اقتصادی ۶۷٪ صادرات و در سال ۲۰۰۷، ۲٪ از اشتغال را به خود اختصاص داده اند.	تجارت و سرمایه‌گذاری آزادانه از طریق: - تغییرات در نرخ ارز، تعرفه‌ها و مشوق‌های مالی و آرام سازی سیاست‌های سرمایه‌گذاری خارجی - راه‌اندازی اولین منطقه ویژه اقتصادی در کاتانایاک ^{۲۱} با فضای سرمایه‌گذاری بهبود یافته، سایت خوب ارتباطی، زیرساخت‌ها و خدمات توسعه یافته	تعصب ضد صادراتی به دنبال سیاست جایگزینی واردات	سریلانکا		۱۱
سرمایه‌گذاری مناطق ویژه اقتصادی به ۱۵٪ رسید، ۶٪ از صادرات، ۱۳٪ از اشتغال در سال ۲۰۰۶ به مناطق ویژه اقتصادی اختصاص داشته است؛ اعتبار مناطق ویژه اقتصادی به دلیل تنوع برخی از تولیدات می‌باشد.	چارچوب سیاست خارجی با آغاز: - شبکه‌های تجاری منطقه ای با GMS ^{۲۲} - راه‌اندازی مناطق ویژه اقتصادی مرزی برای ساده‌سازی و رسمی شدن تجارت در مرز	نرخ بالای حمایت و اعطاء مشوق‌ها به صنایعی که به شدت وابسته به واردات و ارتباط کم با بقیه بخش‌های اقتصادی هستند.	تایلند		۱۲
مناطق ویژه اقتصادی ۵٪ از صادرات و ۰.۲٪ از اشتغال را در سال ۲۰۰۰ (وبا انتظار افزایش به ترتیب ۲۶٪ و ۴.۲٪ افزایش در سال ۲۰۱۴) به خود اختصاص داده‌اند.	ارتقاء صادرات از طریق: - مشوق‌های مالی - راه‌اندازی اولین EPZ آسیا در کاندل ^{۲۳} غلبه بر تعصب صادراتی در پی تاسیس شش EPZ دیگر، همه از لحاظ جغرافیایی به صنایع کوچک در مناطق بندر نزدیک هستند.	کمبود شدید ارز به علت عدم موفقیت کشاورزی، واردات و درگیری مرزی (اوایل ۱۹۶۰S)	هند (۱۹۶۵-۲۰۰۵)	منطقه ویژه اقتصادی به عنوان بخشی از یک هدف مدیریتی	۱۳

^{۲۱} Katunayake

^{۲۲} Greater Mekong Subregion

^{۲۳} Kandla

مزایا	استراتژی دولت	موانع توسعه	کشور	استراتژی توسعه	ردیف
<p>در جزیره بتام سرمایه‌گذاری ۱۳.۱ میلیارد دلار بود - ۳۶٪ از سرمایه‌گذاران خارجی؛ جمع نیروی کار از ۳۳۶,۱۶ نفر در سال ۱۹۹۰ به ۲۴۳,۸۵۷ در ۲۰۰۷ افزایش یافته است.</p> <p>تولید ناخالص ملی منطقه ای ۳۹.۲۲ تریلیون روپیه در سال ۲۰۰۷، در حال رشدی معادل ۷.۵٪ در سال بوده است.</p>	<p>تغییر سیاست به سوی ارتقاء سرمایه‌گذاری خارجی و صادرات از طریق:</p> <p>-راه اندازی Kawasan Berikat Nasantara (BBK) SEZs (KBN) و بتام، بنتان و کریمون</p> <p>-چارچوب توافقنامه اقتصادی همکاری با سنگاپور برای توسعه جزایر به SEZs</p> <p>-بیانیه رسمی BBK به عنوان FTZ بدون مالیات، گمرک و مالیات غیر مستقیم.</p>	<p>رژیم جایگزینی واردات شدید؛ کنترل های گسترده ارز خارجی؛ به دلیل رکود اقتصادی در نتیجه خروج سرمایه خارجی سیاست FDI بسیار محدود اجرا می شود.</p>	<p>اندونزی (۱۹۷۳- ۲۰۰۹)</p>		۱۴

۸. تجربه کشورهای آسیایی در زمینه شهرک‌های صنعتی

۸.۱. کره جنوبی

شهرک‌های صنعتی کره جنوبی نه تنها به رشد اقتصاد ملی کمک می‌کنند، بلکه در ایجاد مشاغل در مناطق، فعال سازی اقتصاد محلی و رشد شهرها (با در نظر گرفتن مراحل توسعه صنعتی) نقش دارند.

➤ تاریخچه شهرک‌های صنعتی

در اوایل دهه ۱۹۶۰ کره یکی از فقیرترین کشورهای جهان بود، اما استراتژی دولت برای توسعه اقتصادی سبب رشد غیر منتظره‌ای برای این کشور شد.

کره جنوبی اولین برنامه توسعه اقتصادی پنج ساله (۱۹۶۶-۱۹۶۲) را در سال ۱۹۶۲ شروع کرد و به منظور دستیابی به رشد اقتصادی پایدار با غلبه بر چالش‌هایی از جمله منابع طبیعی کمیاب، اندازه کوچک بازار داخلی، بخش خصوصی رقابتی و سرمایه محدود، از استراتژی صنعتی سازی با اتکاء بر صادرات استفاده کرد.

در شرایط رویارویی با رقابت جهانی با تمرکز بر تقویت صنایع سبک صادرات محور از ابزارهای حمایتی مانند نرخ ارز خارجی و یارانه‌های دولتی استفاده نمود.

موفقیت شهرک صنعتی دیجیتالی سئول واقع در گرودانگ^{۲۴} که به طور خاص برای تسهیل فعالیت‌های تولیدی صادرات محور مانند نساجی و دوزندگی ایجاد شده بود، سبب تقویت تلاش‌های کشور برای توسعه شهرک‌های صنعتی شد.

به منظور توسعه متوازن صنعتی دولت کره در برنامه‌های توسعه اقتصادی رویکرد مرحله‌ای را برای توسعه شهرک‌های صنعتی به کار گرفته است.

- در دهه ۱۹۶۰، شهرک‌های صنعتی صادرات محور توسعه یافت و هدف آن حمایت از استراتژی رشد صادرات بود، هم زمان به منظور ایجاد زیر ساخت صنایع کلیدی کشور، شهرک هایبزرگ برای صنایع سنگین ساخته شد.

- تا سال ۱۹۷۰ تمرکز بر توسعه قطب‌های صنعتی در قالب شهرک‌های صنعتی در مقیاس بزرگ و مناطق منتخب انجام شد. از دهه ۱۹۸۰ شهرک‌ها با هدف دستیابی به توسعه ملی متوازن و کاهش شکاف‌های منطقه‌ای در سرتاسر کشور ساخته شدند.

- در دهه ۱۹۹۰ شهرک‌های صنعتی با تکنولوژی پیشرفته، در جهت ساختارهای صنعتی، توسعه یافت و از سال ۲۰۰۰ انواع مختلف شهرک‌های صنعتی برای پاسخگویی به ساختارهای متنوع صنعتی و انتقال تمرکز به بخش خدمات به کار گرفته شد.

تاریخچه فوق نشان می‌دهد که دولت کره به طور موثری شهرک‌های صنعتی را به منظور دستیابی به دو هدف صنعتی‌سازی و توسعه ملی متوازن توسعه داده است و این اهداف را با ایجاد خط مشی‌های مرحله‌ای مکان‌یابی صنعتی با در نظر گرفتن شرایط اقتصادی و سیاست‌های صنعتی دنبال نموده است.

در نتیجه، استراتژی توسعه شهرک‌های صنعتی منجر به تأثیرات مثبتی نظیر عرضه موثر مکان‌های تولیدی و تمرکز و خوشه‌بندی صنایع استراتژیک ملی شد که به عنوان بخشی از موفقیت اجرای برنامه‌های رشد اقتصادی تحت رهبری دولت شناخته شده است.

➤ مدیریت شهرک‌های صنعتی

یکی از عوامل موفقیت در بهره‌برداری از شهرک‌ها ایجاد سازمان‌های جداگانه‌ای است که مدیریت شهرک‌ها را به عهده بگیرند. در مراحل اولیه توسعه شهرک‌های صنعتی، دولت سازمان‌های جداگانه‌ای را برای مدیریت آنها اختصاص داد و مشخصاً، شرکت صادرات صنعتی کره اولین سازمانی بود که در ابتدا مسئول توسعه و مدیریت شهرک‌ها بود. همانطور که موفقیت تاسیس و بهره‌برداری یک شهرک خاص بیانگر موفقیت یا شکست سیاست دولت برای تقویت یک صنعت خاص بود، این شرکت‌ها بودند که مسئول توسعه اولیه و تثبیت شهرک‌ها محسوب می‌شدند. شناخت مشکل توزیع و تقسیم سیستم مدیریت که سبب مدیریت جداگانه شهرک‌ها توسط شرکت‌ها شده بود، سبب احساس نیاز به تغییر در سیستم مدیریت گردید. از اینرو لازم بود به موازات سرعت رشد صنعتی در سطح ملی، رویکردی متمرکز برای مدیریت شهرک‌های صنعتی اتخاذ شود. به این منظور شرکت بازرگانی کره (KICOX)، که مدیریت عمده شهرک‌های صنعتی ملی را بعهده داشت، تأسیس شد.

قبل از یکپارچگی مدیریت، تمرکز روی کارکردهای مدیریت شهرک‌ها شامل فروش و مدیریت زمین‌های صنعتی و توسعه و بهره‌برداری از زیرساخت‌ها از جمله امکانات عمومی بود، در حالیکه خدمات پشتیبانی جدیدی مانند حمایت از واحد‌های تازه تاسیس، توسعه و تامین شهرک‌های صنعتی خاص، پشتیبانی مالی و حمایت از منابع انسانی به کارکرد های اصلی KICOX اضافه شد.

علاوه بر این، مرکز تحقیقات سایت صنعتی تأسیس شد تا بررسی‌های مربوط به تقاضاهای کوتاه مدت و بلند مدت زمین‌های صنعتی و تحقیقات را در مورد خط مشی جانمایی تقویت کند.

خوشه‌سازی شهرک‌های صنعتی و ارتقاء ساختار شهرک‌ها سبب کارکردهای مدیریتی جدید شد و هدف توسعه مدیریت شهرک‌های صنعتی به کارکردهای حمایتی بیشتر معطوف گردید. مانند: حمایت از ایجاد کارخانه‌هایی برای تقویت رقابت بنگاه‌های اقتصادی مستقر در شهرک‌ها، ایجاد مراکز دانش بنیان صنعتی و خوشه‌های کسب و کار و توسعه و تامین شهرک‌های صنعتی کوچک و متوسط.

رشد توجه به توسعه پایدار تلاش‌هایی را برای ساخت شهرک‌های صنعتی سازگار با محیط زیست ایجاد نمود و آگاهی عموم مردم از کیفیت زندگی کارگران به سرعت پروژه QWL Valley را به یکی از وظایف اصلی مدیریت شهرک صنعتی تبدیل نمود.

واضح است که شهرک‌های صنعتی کره در شش دهه گذشته نقش مهمی در توسعه رقابت صنعتی ملی و انسجام ملی ایفا کرده‌اند. مهمتر از همه، دستاوردهای قابل توجهی است که توسط شهرک‌های صنعتی به عنوان محور اصلی و موتور رشد اقتصادی و توسعه کشور ایجاد شده است.

در اوایل دهه ۱۹۶۰ کره جنوبی ریاست جمهوری قدرتمندی داشت. که به دلایل زیر بر توسعه شهرک‌های صنعتی اثر گذاشت.

سیستم اداری متمرکز، زمینه مناسبی برای دولت مرکزی فراهم نمود تا حمایتی جامع و پایدار را برای توسعه شهرک‌های صنعتی گسترش دهد.

تخصیص قابل توجه بودجه از سوی دولت مرکزی

تاسیس "شرکت توسعه بر پایه صنعت"^{۲۵} که توسط دولت با مالکیت صدرصد دولتی در جهت توسعه شهرک‌های صنعتی با اعتباری معادل ۱۰۰ میلیارد KRW در سال ۱۹۷۴ تاسیس شد.

یکی از مهمترین عوامل برای عملکرد کارآمد شهرک صنعتی انتخاب سیاست مکان یابی صنعتی مناسب با توجه به سطح توسعه اقتصاد ملی بود.

روند رشد شهرک‌های صنعتی از دهه ۱۹۷۰ به شرح زیر بوده است:

- در دهه ۱۹۷۰ تنها ۳٪ از کسب و کارهای صنعتی کشور در شهرک‌های صنعتی فعالیت می‌نمودند اما این درصد در دهه ۱۹۹۰ به ۱۲.۴ درصد افزایش یافت. تعداد نیروی فعال در کسب و کارهای صنعتی نیز از ۲.۳ درصد در دهه ۱۹۷۰ به بیش از ۱۰ برابر خود به ۲۷.۸ درصد در دهه ۱۹۹۰ رسید.
- در حال حاضر حدود ۶۲ درصد تولیدات صنعتی و ۸۰ درصد صادرات کشور از طریق شهرک‌های صنعتی انجام می‌شود. علاوه بر این، غالب شهرک‌های صنعتی کره به عنوان موتور رشد اقتصادی عمل نموده و مکانی برای استقرار صنایع کلیدی مانند خودرو، ماشین آلات و الکترونیک می‌باشند.
- استراتژی موفقیت آمیز شهرک صنعتی در کره به دلیل تعهد شرکت‌ها نسبت به حکومت و پشتیبانی کامل از دولت مرکزی بود.

جدول ۳- نقش مجموعه های صنعتی کره جنوبی در سال ۲۰۱۰

صادرات (میلیارد دلار)	تولید (میلیارد دلار)	تعداد شاغلین (هزار)	تعداد شرکت (هزار)	تعداد	مجموع صنعتی
۱۳۵	۳۵۸	۱۰۰۷	۴۵	۴۱	ملی
۷۳	۱۵۲	۶۴۷	۲۲	۴۸۴	منطقه‌ای
-	۱	۱	۱	۱۱	شهری
۶	۲۴	۱۴۰	۶	۴۳۷	کشاورزی
(۲۱۴)۷۹٪	(۵۳۵)۶۲٪	۱۷۹۵	۷۴	۹۷۳	کل

- در سال ۲۰۱۰، ۹۷۳ شهرک صنعتی با حدود ۷۴۰۰۰ شرکت در کره جنوبی فعالیت می‌نمودند که ۶۲ درصد تولید و ۷۹ درصد صادرات و ۴۵ درصد شاغلین را بخود اختصاص می‌دادند.

۸.۲. ویتنام

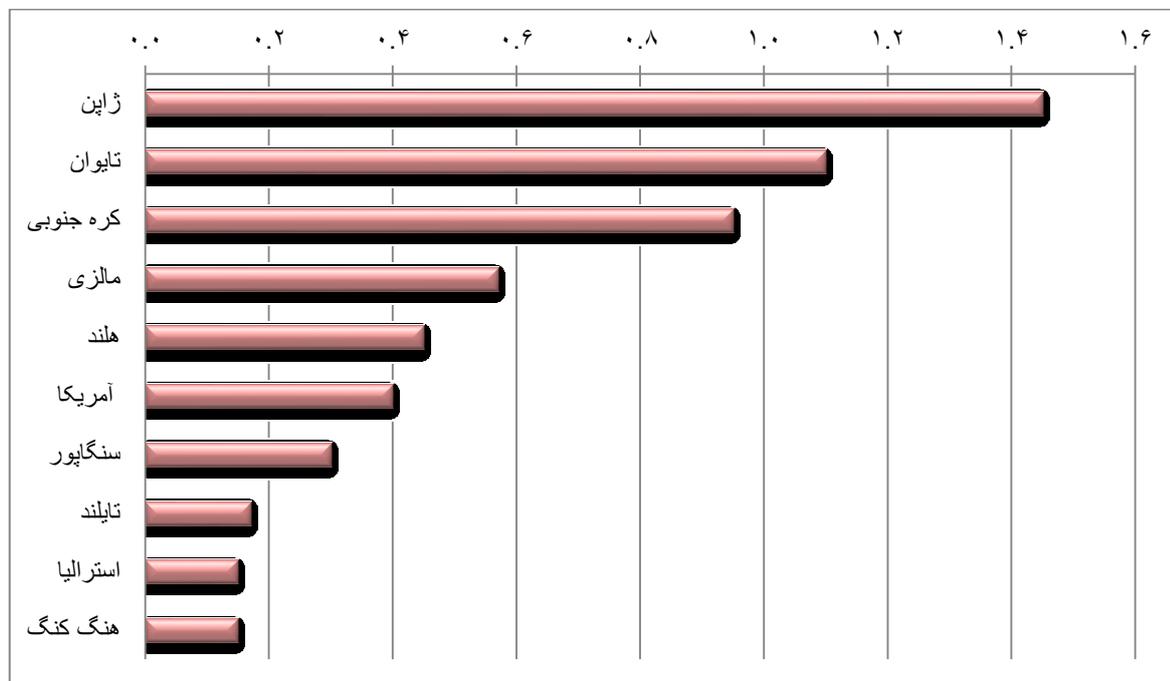

اواخر سال ۲۰۰۲، ویتنام دارای ۷۱ شهرک صنعتی شامل ۶۷ منطقه صنعتی^{۲۶}، ۳ منطقه پردازش صادرات^{۲۷} و ۱ شهرک با تکنولوژی پیشرفته بوده است. برخی از شهرک‌های صنعتی به عنوان بستر مهمی برای جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی عمل می‌کنند. در این سال ۹۱۴ پروژه در شهرک‌های صنعتی به تصویب رسید که مجموع سرمایه ثابت شده ۹،۸ میلیارد دلار بوده است. تقریباً تمام پروژه‌ها (۹۳ درصد) فعال هستند. تا پایان سال ۲۰۰۲، شهرک‌های صنعتی توانستند ۳۶ درصد سرمایه‌گذاری خارجی را برای تولیدات صنایع تولیدی جذب نمایند (با سرمایه ثابت شده به غیر از نفت، گاز و ساخت و ساز). در سال ۲۰۰۰ شهرک‌های صنعتی به میزان ۲۱ درصد از تولید صنایع تولیدی کشور و ۱۵ درصد صادرات صنعتی را به خود اختصاص داده‌اند. در حالی که شهرک‌های صنعتی نقش مهمی در سرعت بخشیدن به صنعتی شدن دارند، اقتصاد ویتنام همچنان کوچک است. بنابراین، جذب FDI از طریق شهرک‌های صنعتی با توجه به استانداردهای بین‌المللی نسبتاً پایین است. نمودار زیر سرمایه‌گذاری انجام شده کشورهای خارجی در شهرک‌های صنعتی در سال ۲۰۰۲ را نشان می‌دهد:

۲۶ Industrial Zones (IZ)

۲۷ Export Processing Zones (EPZ)

نمودار ۱. میزان حجم سرمایه گذاری مستقیم خارجی در شهرک های صنعتی به تفکیک کشور
(ارزش ثبت شده به میلیارد دلار تا پایان سال ۲۰۰۲)

همانطور که در نمودار فوق ملاحظه شد در سال ۲۰۰۲ بالاترین سرمایه‌گذاران خارجی ژاپن و در پی آن کره جنوبی و تایوان قرار داشتند.

جذابیت کلیدی ویتنام برای سرمایه‌گذاران خارجی هزینه نیروی کار پایین است. حداقل دستمزد در ویتنام از ۱۰۰ دلار تا ۱۲۸ دلار در هر ماه بر اساس منطقه متغیر می‌باشد. مناطقی مانند هانوی^{۲۸} بالاترین سطح دستمزد و بک‌کیانگ^{۲۹}، حداقل سطح دستمزد را دارند.

تا اواسط سال ۲۰۱۶، ۲۲۰ منطقه عملیاتی صنعتی و ۱۶ منطقه اقتصادی در مجموع مبلغی بالغ بر ۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی را جذب کرده‌اند که تقریباً نیمی از کل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی وارد شده به کشور را در بر می‌گیرد.

^{۲۸} Hanoi
^{۲۹} BacGiang

به دلیل ورود سرمایه های خارجی تعداد شهرک های صنعتی در ویتنام همچنان افزایش می یابد. در سپتامبر سال ۲۰۱۶، مناطق صنعتی به ۳۲۵ منطقه در سراسر کشور رسید. دولت قصد دارد در سال ۲۰۱۷، سه منطقه ویژه اقتصادی را در مناطق اقتصادی کلیدی شمال، مرکز و جنوب افتتاح کند.

در نیمه اول سال ۲۰۱۷ سرمایه گذاری در شهرک های صنعتی^{۳۰} و مناطق صادراتی^{۳۱} به ۳۸۴.۳ میلیون دلار رسید. در همان دوره، سرمایه گذاری خارجی به مبلغ ۱۵۹ میلیون دلار اختصاص یافت که نسبت به سال قبل ۲۴ درصد افزایش داشته است. همچنین سرمایه گذاری های داخلی به میزان ۵۲.۷ درصد افزایش یافت و به ۲۲۴.۳۴ میلیون دلار رسید. در سال ۲۰۱۷ بزرگترین سرمایه گذاری توسط کره جنوبی انجام شده و ۵۵ درصد از سرمایه گذاری به این کشور تعلق داشت و در پی آن تایوان و ژاپن قرار داشتند.

بسته به نوع صنعت و سطح مهارت، متوسط حقوق و دستمزد از ۱۲۱ دلار تا ۸۱۰ دلار برای کارگران و مدیران صنعتی متفاوت می باشد. لازم به ذکر است که به این ارقام اضافه کاری و بیمه اجتماعی نیز اضافه می شود. در سال ۲۰۱۷ بیش از ۲۸۵,۹۰۰ کارگر در شهرک های صنعتی و منطقه پردازش صادرات مشغول به کار بودند، که از این تعداد ۲۶۶۰ کارگر خارجی بوند.

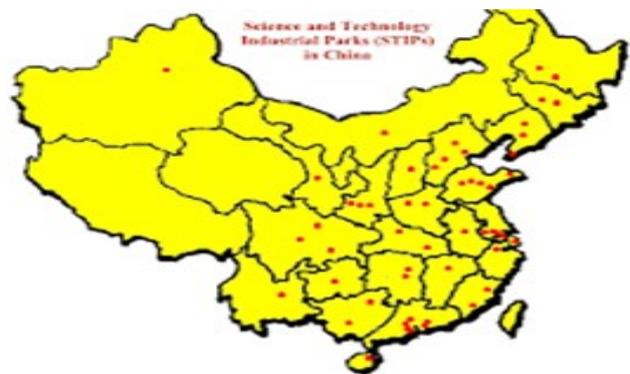
ویتنام دارای مشوق هایی است که سرمایه گذاری داخلی و خارجی را تشویق می کند. مشوق های مالیاتی شامل معافیت یا کاهش مالیات بر درآمد شرکت (CIT)، مالیات بر ارزش افزوده (VAT) و تعرفه های واردات برای مدت خاص می باشد و بر اساس نوع کسب و کار و محل (FIE) اعطا می شود. بخش های حمایتی شامل آموزش، مراقبت های بهداشتی، ورزش، فرهنگ، تکنولوژی بالا، حفاظت از محیط زیست، تحقیقات علمی، توسعه زیرساخت ها و تولید نرم افزار می باشد. بخش های اداری یا مکان هایی با مشوق های سرمایه گذاری شامل

^{۳۰} Investment in Industrial Parks (IP)

^{۳۱} Export Processing Zones (EPZ)

مناطق محروم و یا بسیار محروم، شهرک‌های صنعتی، مناطق صادراتی، مناطق با تکنولوژی بالا و مناطق اقتصادی از مشوق‌ها استفاده می‌کنند.

۸.۳. چین

➤ تاریخچه شهرک‌های صنعتی

اصلاحات باز اقتصادی که از سال ۱۹۷۸ شروع شد، عمدتاً به شکل تعیین مناطق ویژه اقتصادی در امتداد خط ساحلی چین برای سرمایه‌گذاران خارجی بوده است. با این هدف منطقه ویژه اقتصادی شنژن^{۳۲} و زیامن^{۳۳} در ۱۹۸۰ و منطقه ویژه اقتصادی شانگ‌های در سال ۱۹۸۱ تاسیس شد. غالب شهرک‌های صنعتی شهرک توسعه اقتصادی و تکنولوژیکی با سابقه تاریخی زیاد هستند. مشخصه شرکت‌های مستقر در این شهرک‌ها نیروی کار بسیار زیاد، بدون پشتیبانی فنی و معمولاً با مشکلات آلودگی فراوان می‌باشد.

اواخر دهه ۱۹۸۰ دوره پررونق چین برای ساخت شهرک صنعتی بود. بسیاری از شهرک‌های صنعتی در این دوره برای تسهیل توسعه صنعتی و سازگاری بهتر با جهانی شدن اقتصادی و تغییرات صنعتی در عصر جدید ساخته شدند. از آن پس، شهرک‌های صنعتی در چین تبدیل به مهمترین محرک اقتصادی و به موازات آن نوآوری‌های

^{۳۲} Shenzhen

^{۳۳} Xiamen

سازمانی و تکنولوژیکی شده‌اند و سهم مهمی در توسعه اقتصادی شهری چین داشته‌اند. با این حال، شهرک‌های صنعتی که در طول این دوره احداث شدند، به دلیل سوء برنامه‌ریزی، تشابه کارکردهای شهری، فقدان حاشیه‌های رقابتی و نقاط ضعف دیگری مواجه بودند. در سال‌های اخیر با تداوم توسعه صنعت فناوری اطلاعات و ارتباطات و تحول بازار اقتصادی چین، این شهرک‌های صنعتی قادر به پاسخگویی به نیازهای تازه نبوده که در نتیجه، بازسازی شهرک‌های صنعتی تبدیل به یکی از زمینه‌های تحقیقاتی مهم برای دانش پژوهان چینی شد.

➤ وضعیت شهرک‌های صنعتی

هر استان دارای مناطق توسعه و شهرک‌هایی در سطوح مختلف است که نوع دولتی آن با جهت‌گیری دولت مطابقت دارد و طبیعتاً "سیاست‌های انگیزشی، مالیاتی، حمایت‌های عمومی و ثبات سیاست اجرایی بسیار بهتر و قوی‌تری را از دولت دریافت می‌نماید. در حال حاضر (سال ۲۰۱۷) بیش از ۶۰۰۰ شهرک صنعتی بزرگ (بیش از ۲۰ کیلومتر مربع) و همین تعداد شهرک صنعتی کوچک در چین وجود دارد.

قدرت اقتصادی نشان‌دهنده قدرت شهرک صنعتی است. بنابراین، قدرت اقتصادی یک شهرک نقشی حیاتی در موفقیت سرمایه‌گذاری در هر شهرک بازی می‌کند. شاخص‌های اولیه برای ارزیابی قدرت اقتصادی یک شهرک عبارتند از تولید ناخالص داخلی آن، تولید ناخالص داخلی شهری که در آن شهرک قرار دارد، ساختار صنعتی شهرک و میزان جذب سرمایه‌گذاری خارجی.

در چین سه نوع عمده شهرک صنعتی فعالیت می‌نماید: شهرک توسعه اقتصادی و تکنولوژیکی^{۳۴}، شهرک توسعه فناوری پیشرفته^{۳۵} و شهرک صنعتی سازگار با محیط زیست^{۳۶}

۳۴ Economic and Technological Development Park(ETDP)

۳۵ Hi-Tech Development Park(HTDP)

۳۶ Eco-Industrial Park(EIP)

شهرک توسعه اقتصادی و تکنولوژیکی پس از شهرک توسعه فناوری پیشرفته ساخته شده است، تا کیفیت شهرک‌های صنعتی را بهبود بخشد و معمولاً "فناوری محور" است. شهرک صنعتی سازگار با محیط به دنبال گرایش جهانی به تولید سبز و کربن پایین توسعه یافته است. هدف از آن، تغییر مدل توسعه شرکت‌های سنتی و تشویق آنها برای هماهنگی با منابع و انرژی است. EIP با تمرکز بر نظریه زیست محیطی صنعتی ایجاد شده است. به منظور ارتقاء و نظام‌مند نمودن توسعه دو سازمان دولتی، وزارت حفاظت از محیط زیست و کمیته ملی توسعه و اصلاحات، در راستای ترویج طرح‌های ملی احداث شهرک‌های صنعتی سازگار با محیط زیست مشغول هستند. هر دو سازمان ساخت ۶۰ شهرک صنعتی سازگار با محیط زیست را به عنوان طرح ملی آزمایشی به تأیید رسانده‌اند. لازم به ذکر است که در حال حاضر فقط ناحیه جدید سوژو سازگار با محیط زیست می‌باشد.

➤ شهرک صنعتی سوژو

در آوریل ۱۹۹۴، دولت چین، قراردادی را برای تأسیس شهرک صنعتی سوژو^{۳۷} با دولت سنگاپور امضا کرد. این قرارداد اقدامی مهم در تاریخ شهرک‌های صنعتی چین بود. شهرک صنعتی سوژو منطقه‌ای برای تمرکز کارخانه‌های صنعتی است. مواد خام این کارخانه‌ها از سراسر جهان (از جمله از داخل چین) به این منطقه می‌آید و محصولات تولید شده نیز در سراسر جهان (از جمله داخل چین) به فروش می‌رسند. در این شهرک صنعتی هیچ قانون و مقررات خاصی وجود ندارد.

شهرک صنعتی سوژو یک نمونه موفق را در توسعه سریع (دعوت از بنگاه‌های اقتصادی خارجی بزرگ، رشد زیاد تولید ناخالص داخلی، تسریع در ارتقاء مدیران شهرک صنعتی) ایجاد کرد. شباهت دو کشور چین و سنگاپور از نظر نظام اقتصادی متمرکز با محوریت مالکیت دولتی، حکومت اقتدارگرا و فرهنگ ملی، سبب شده است تا مدل توسعه سنگاپور راه حل مناسبی برای توسعه چین باشد.

دولت چین به منظور بررسی سیستم مدیریت سنگاپور، متخصصین زیادی را به کشور سنگاپور اعزام نمود. این امر به متخصصین چینی کمک نمود تا مدل پارک صنعتی سوژو را از ایالت صنعتی جورونگ^{۳۸} سنگاپور اقتباس نمایند. به دنبال آن، بسیاری از استان‌های چین از الگوی سنگاپوری شهرک صنعتی جورونگ به عنوان نمونه داخلی بومی‌سازی شده استفاده نمودند.

۸.۴. سنگاپور

سنگاپور یکی از مهمترین مراکز تجاری در آسیا و اقیانوس آرام است، زیرا می‌تواند شرکت‌های خارجی که در بازارهای منطقه‌ای مانند چین، ژاپن، کره جنوبی، مالزی و دیگر کشورها فعالیت می‌کنند را به یکدیگر متصل کند. دولت برای چندین سال پی‌پی‌پی به سرمایه‌گذاران خارجی کمک نمود و موفق به ایجاد پارک‌های صنعتی در سراسر جمهوری بر اساس فعالیت شرکت‌ها شده است. شهرک‌های صنعتی سنگاپور در مناطق مسکونی مانند Jurong Bedok، Tampines تاسیس شده و از این نقاط خدمات خود را به سراسر منطقه ارائه می‌دهند. سنگاپور دارای ۶ شهرک صنعتی بزرگ در سراسر کشور است. علاوه بر این با هدف کمک به شرکت‌های خارجی، چندین سرمایه‌گذار سنگاپوری، شهرک‌های صنعتی در خارج از کشور تاسیس کرده‌اند که به شرکت‌های توزیع‌کننده محصولات در منطقه از طریق شهر-ایالت خدمات خود را ارائه می‌دهند.

شهرک‌های صنعتی سنگاپور عبارتند از:

^{۳۸} Jurong

- شهرک لجستیک فرودگاه
- شهرک تجاری Changi
- شهرک کسب و کار بین المللی
- شهرک هوافضای Seletar
- شهرک علمی سنگاپور
- شهرک پزشکی Tuas

شهرک لجستیک فرودگاه و شهرک تجاری Changi در نزدیکی فرودگاه Changi در سنگاپور بوده و به شرکت های فعال در صنعت حمل و نقل هوایی اختصاص یافته است. شهرک لجستیک فرودگاه در منطقه آزاد سنگاپور واقع شده است. شهرک تجاری Changi و شهرک کسب و کار بین المللی واقع در Jurong، به شرکت هایی که در صنایع IT و فناوری پیشرفته فعالیت می کنند اختصاص یافته است. شهرک هوا و فضا Seletar واقع در Seletar در نزدیکی فرودگاهی با همان نام است و به شرکت های صنعت هوافضا اختصاص داده شده است، در حالی که شهرک علمی سنگاپور در مرکز شهر واقع شده و بزرگترین شهرک کسب و کار تحقیق و توسعه در کشور است. همچنین شهرک پزشکی Tuas به توسعه صنعت زیست پزشکی اختصاص داده و در غرب سنگاپور واقع شده است.

۸.۵. ترکیه

پیش از آنکه شهرک‌های صنعتی تاسیس شوند، صنایع ترکیه با مسائلی مانند پیدا نمودن مکان مناسب، ایجاد زیر ساخت و منابع مالی مورد نیاز برای راه اندازی شهرک‌ها مواجه بودند. صناعی که بدون نظم و برنامه در مراکز شهری و روستایی توسعه یافته و به محیط زیست آسیب می‌رساندند. با هدف حل این مشکلات در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه، احداث شهرک‌های صنعتی مورد توجه قرار گرفت. از سال ۱۹۷۰ سیاست ایجاد شهرک صنعتی در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه توسط سازمان برنامه ریزی دولتی^{۳۹} تدوین شد. در برنامه‌های توسعه، شهرک‌های صنعتی سه هدف مشخص را دنبال می‌نمودند: ۱- رشد متوازن مناطق کشور و تشویق سرمایه‌گذاران برای احداث صنعت در مناطق توسعه نیافته ۲- تحقق رشد شهری برنامه‌ریزی شده از طریق انتقال شرکت‌های صنعتی که بی‌ضابطه احداث شده‌اند و استقرار آنها بر اساس برنامه‌ریزی شهری ۳- سرعت بخشیدن به رشد صنعتی و افزایش اشتغال

به دلیل عدم تحقق این اهداف و ترجیح شرکت‌های تولیدی جهت فعالیت در مناطق توسعه یافته‌تر ترکیه مانند مرمره و اژه در سال ۲۰۰۱ قانون پارک صنعتی (شماره ۴۵۶۲) در پارلمان تصویب شد. هدف از این قانون، ایجاد فرایند تأسیس، انتخاب محل، مدیریت، امور مالی و ساخت شهرک‌های صنعتی بود. از زمانی که این قانون در سال ۲۰۰۲ به اجرا درآمد، ۴۱ پارک صنعتی تکمیل و آغاز بکار نمودند. در طول این سال‌ها شهرک‌های صنعتی بر اساس مقررات وزارت صنایع و بازرگانی این کشور احداث و به اجرا در می‌آمدند. هدف از این قانون ضابطه‌مند

^{۳۹} State Planning Organization (SPT)

نمودن انتخاب محل، تاسیس و مدیریت شهرک‌های صنعتی به عنوان ابزاری در جهت برنامه‌ریزی شهری و صنعتی شدن بوده است.

بر اساس قانون فوق "ضوابط انتخاب مکان شهرک‌های صنعتی" و "ضوابط عملکرد شهرک‌های صنعتی" منطبق با فرآیند احداث شهرهای صنعتی باید به قرار زیر باشد:

- تهیه "گزارش توجیهی شهرک صنعتی" توسط موسسان و سرمایه‌گذارانی که خواهان احداث شهرک صنعتی می‌باشند.

- درخواست اولیه تاسیس شهرک صنعتی به وزارت صنعت و بازرگانی توسط مسئولین استان

- انتخاب مکان احداث شهرک صنعتی از بین گزینه‌ها

- پیشنهاد پروژه به سازمان برنامه دولت برای لحاظ در برنامه سرمایه‌گذاری

- کسب جایگاه قانونی شهرک صنعتی و تصاحب زمین توسط بنگاه اقتصادی

- آماده سازی و تصویب طرح اجرایی: تهیه طرح جامع با نقشه‌هایی به مقیاس ۱/۵۰۰۰ یا ۱/۲۰۰۰ و طرح

- پیاده سازی ۱/۱۰۰۰ منطقه انتخابی بعد از تصویب وزارت صنعت و تجارت و تصمیم کمیته اداری استان

- آماده سازی و ساخت پروژه‌های زیر بنایی

- انتخاب زمین برای صنعتگران

در فاز مطالعه، در گزارش نقاط انتخابی برای احداث شهرک صنعتی در سراسر استان / منطقه موارد زیر مطرح می‌شود.

- ارزیابی کلی استان / منطقه

- تحلیل اولیه از مقیاس ۱/۱۰۰۰۰۰ یا ۱/۲۵۰۰۰ به منظور تعیین زمین‌های جایگزین که در آن

شهرک‌های صنعتی می‌تواند تاسیس شود.

- ارزیابی مناطق جایگزین

• نتیجه گیری

در مرحله انتخاب مکان: "کمیته انتخاب محل" از ۲۴ اداره رسمی تشکیل شده است تا زمین‌هایی را که در گزارش فاز مطالعه تعیین شده اند، بررسی کنند. این کمیته یکی از مناطق را به عنوان محل پارک صنعتی تعیین می‌کند.

تامین مالی شهرک‌های صنعتی در ترکیه از محل "پارک‌های صنعتی و صندوق‌های سایت‌های صنعتی کوچک" از منبع بودجه عمومی تامین می‌گردد. وزارت صنعت و تجارت با توجه به سطح توسعه استانی که در آن پارک صنعتی احداث می‌شود، ۹۰ تا ۹۹ درصد وام از این صندوق پرداخت می‌کند. مابقی طرح از سهم مشارکت بنگاه اقتصادی تامین می‌گردد.

با توجه به برنامه سرمایه‌گذاری وزارت صنعت و تجارت در سال ۲۰۰۵، ۱۱۶ شهرک صنعتی در حال آماده سازی بودند.

در طرح‌های توسعه پیشنهاد شده است تا شهرک‌های تخصصی صنعتی در مناطق توسعه یافته ایجاد شود، اما در عمل، این امر اتفاق نیفتاد. در حال حاضر در شهرهای توسعه یافته تعداد زیادی شهرک ساخته شده که منجر به رشد بی‌رویه و غیرقابل کنترل شهر شده و سبب ایجاد مشکلات اجتماعی، رشد اقتصادی کمتر و ظرفیت بلا استفاده شده‌اند.

۸.۶. ایران

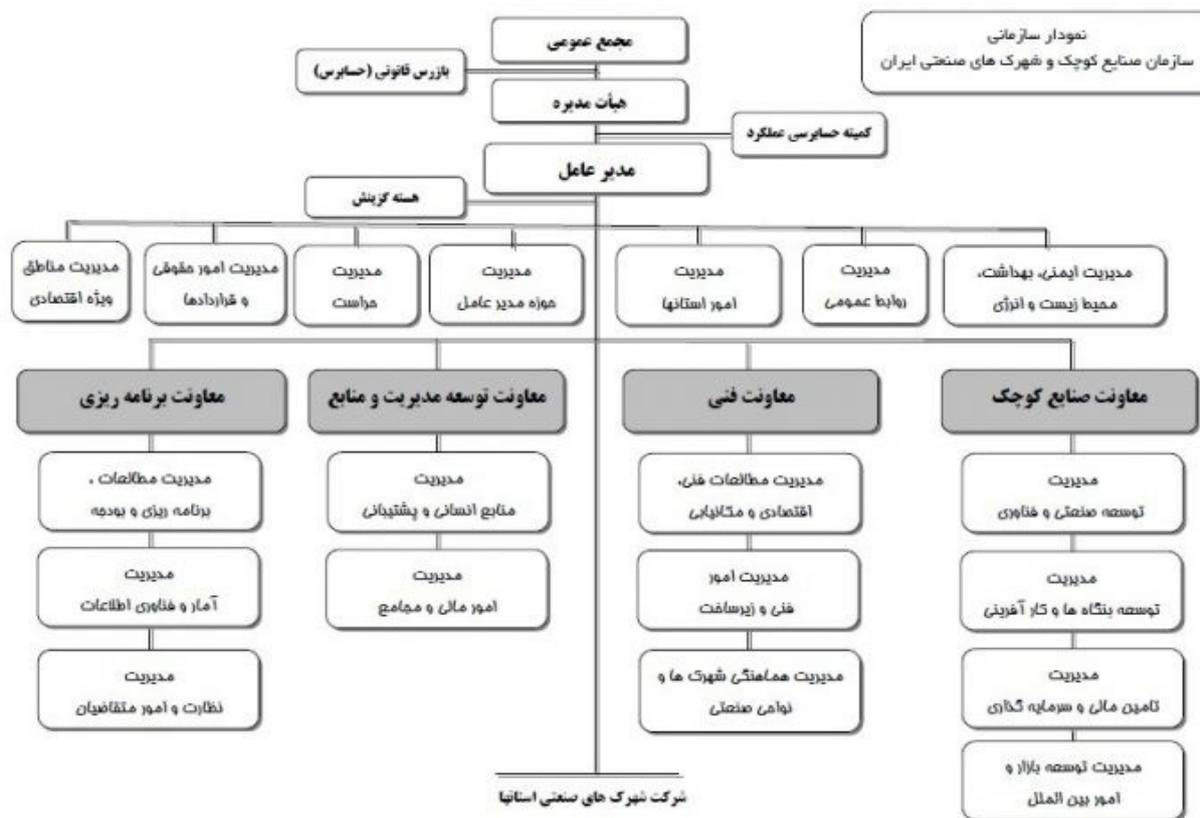

در برنامه سوم توسعه پیش از انقلاب اسلامی "سازمان نواحی صنعتی" به منظور برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های مربوط به نواحی صنعتی ایجاد شد. در برنامه چهارم و پنجم جهش نسبتاً مناسبی در سرمایه‌گذاری و ایجاد واحدهای صنعتی شکل گرفت. در سال ۱۳۴۷، "سازمان صنایع کوچک و نواحی صنعتی ایران" با هدف توسعه صنایع کوچک و بهبود وضع آن و کمک به سرمایه‌گذاران تشکیل گردید.

در دهه‌های ۴۰ و ۵۰، کوشش‌های فراوانی برای ایجاد شهرک‌ها و نواحی صنعتی به عمل آمد که از آن جمله می‌توان شهرک‌های صنعتی مشهد (طوس)، اصفهان، همدان و اهواز را نام برد ولی در نهایت چهار شهرک صنعتی البرز، باختران، کاوه و رشت به ترتیب در سالهای ۴۷، ۵۰، ۵۲ و ۵۳ پیش از سایر نواحی و شهرک‌ها به ثمر رسیدند.

در سال ۱۳۶۲ پس از ایجاد تغییرات در نظام صنعتی کشور، سازمان صنایع کوچک و نواحی صنعتی ایران با کلیه وظایف در وزارت صنایع ادغام گردید و به منظور ایجاد هماهنگی و استفاده مطلوب از امکانات شهرک‌های صنعتی و ایجاد هر چه بیشتر امکانات زیربنایی و ارائه خدمات ضروری برای متقاضیان ایجاد واحدهای صنعتی، قانون "شرکت شهرک‌های صنعتی ایران" به تصویب رسید. نزدیک به دو دهه "شرکت شهرک‌های صنعتی" نسبت به ایجاد بیش از ۴۰۰ شهرک صنعتی اقدام کرد و در سال ۱۳۷۹ پس از ادغام وزارتخانه‌های صنایع و معادن سابق، سازمان صنایع کوچک تشکیل گردید، ولی در سال ۸۴ وظایف اجرایی آن به شرکت شهرک‌های

صنعتی ایران سپرده شد و عملاً "سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران" از شهریور ۱۳۸۴ فعالیت خود را آغاز کرد.

شکل ۵- چارت سازمانی سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران

➤ ماموریت‌های سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران

در این بخش، به ماموریت‌های سازمان مذکور مرتبط با شهرکهای صنعتی بشرح زیر اشاره می‌شود:

✓ سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و تدوین برنامه راهبردی جهت ایجاد و توسعه شهرک‌های فناوری،

مراکز خدمات فناوری و کسب و کار و مجتمع‌های فناوری اطلاعات و خدمات نرم‌افزاری

✓ ایجاد بسترهای لازم جهت توسعه، انتقال و نفوذ فناوری‌های جدید از طریق تقویت و مشارکت با

بخش غیردولتی

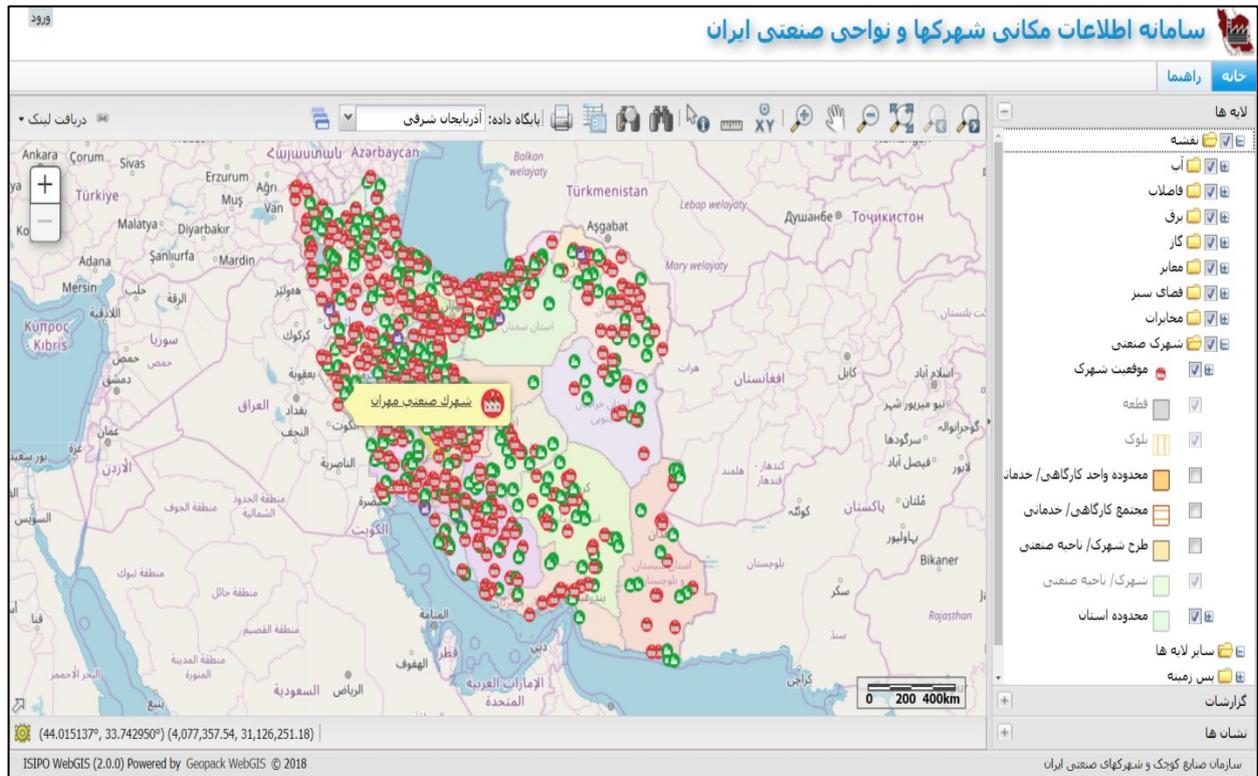
- ✓ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جهت توسعه خوشه و شبکه‌های کسب و کار و صدور مجوزهای مورد نیاز
- ✓ مشارکت در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای طرح‌های توسعه و عمران و تامین زیرساخت‌ها و امکانات زیربنایی بر اساس نیاز صنایع و در چارچوب قوانین بالادستی
- ✓ همکاری با دستگاه‌های اجرایی تامین‌کننده زیربنایها و خدمات مورد نیاز شهرک‌ها و نواحی صنعتی از قبیل وزارت نیرو، نفت، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی و ...
- ✓ هدایت، نظارت و راهبری مطالعات و تحقیقات کاربردی برای رفع مشکلات پیش روی صنایع
- ✓ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در زمینه مطالعات، طراحی، احداث و توسعه همه جانبه شهرک‌ها و نواحی صنعتی و نظارت بر آنها
- ✓ بستر سازی جهت صدور خدمات فنی و مهندسی در حوزه ایجاد زیرساخت‌های سرمایه‌گذاری صنعتی
- ✓ ایجاد زمینه‌های لازم برای راه اندازی، هدایت و توسعه سرمایه‌گذاری‌های بخش غیردولتی
- ✓ سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر ایجاد مجتمع‌های کارگاهی، مراکز خدماتی و ایجاد مناطق ویژه اقتصادی
- ✓ سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در زمینه تدوین شرح خدمات، دستورالعمل‌ها و ضوابط و پیش نویس آئین‌نامه‌ها جهت ایجاد و توسعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی و نظارت بر آنها
- ✓ سیاست‌گذاری و صدور انواع مجوزها و پایان کار ساخت و ساز شهرک‌های صنعتی، نواحی صنعتی، شهرک‌های فناوری، مراکز خدمات فناوری و کسب و کار و واحدهای صنعتی
- ✓ صدور و تمدید جواز تاسیس و پروانه بهره‌برداری شهرک‌های صنعتی غیر دولتی و نظارت بر عملکرد آنها

- ✓ سیاست‌گذاری و نظارت بر قیمت‌گذاری شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- ✓ نظارت در خصوص خرید و تملک اراضی جهت ایجاد و توسعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- ✓ برنامه ریزی جهت ارتقاء شاخص‌های محیط زیست از طریق نظارت بر مطالعات زیست محیطی شهرک‌ها و نواحی صنعتی و دریافت مصوبات با هماهنگی و تعامل با سازمانهای متولی
- ✓ بستر سازی جذب سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه صنایع کوچک و مشارکت در ایجاد زیرساخت

➤ فرآیند درخواست احداث شهرک صنعتی در ایران

- ❖ اخذ مصوبه صدور پروانه بهره برداری از هیات محترم دولت
- ❖ استعلام سازمان ثبت اسناد و املاک و اداره کل اوقاف و خیریه حسب نیاز
- ❖ تهیه نقشه با مختصات UTM و کسر کلیه حرایم قانونی
- ❖ مصوبه ارزیابی زیست محیطی
- ❖ مصوبه کمیسیون تبصره یک ماده یک قانون حفظ اراضی زراعی و باغی
- ❖ تأییدیه فاز یک طراحی از ستاد و فاز دو طراحی از شرکت استانی
- ❖ تأییدیه برنامه عملیاتی و CPM اصلاحی
- ❖ تأییدیه قیمت گذاری توسط شرکت استانی
- ❖ پیش نویس پروانه بهره برداری
- ❖ مصوبه هیات مدیره شرکت استانی
- ❖ اخذ تأییدیه معاونت عمران و محیط زیست سازمان
- ❖ صدور پروانه بهره برداری توسط شرکت استانی
- ❖ ارسال تصویر پروانه بهره برداری به معاونت عمران و محیط زیست سازمان

➤ آمار و اطلاعات شهرکها و نواحی صنعتی ایران

شکل ۶- سامانه اطلاعات مکانی شهرکها و نواحی صنعتی ایران

در این بخش تعداد شهرکها و نواحی صنعتی و سایر اطلاعات مربوط به آن تا پایان خرداد ۱۳۹۷، طبق جداول شماره ۴ تا شماره ۱۲ ارائه شده است، آمار مربوط به جدول شماره ۱۳ مربوط به سال ۱۳۹۶ می باشد.

جدول ۴- تعداد شهرکها و نواحی صنعتی

موضوع	مصوب	در حال بهره برداری
تعداد شهرکها و نواحی صنعتی	۹۷۵	۸۰۸

ماخذ: پورتال سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران- تا پایان خرداد ۱۳۹۷

جدول ۵- امکانات زیر بنایی شهرکها و نواحی صنعتی

موضوع	امکانات زیر بنایی				
	آب	برق	گاز	تلفن	فیبر نوری
تعداد شهرکها و نواحی صنعتی	۸۰۲	۸۱۶	۵۸۸	۷۴۵	۳۵۱

جدول ۶- قراردادهای منعقدہ

مساحت واگذاری (هکتار)	تعداد قراردادهای منعقدہ	موضوع
۳۳۹۳۵	۷۳۵۲۴	قراردادهای منعقدہ در شهرکها و نواحی صنعتی

جدول ۷- وضعیت پروژه های محیط زیست

ردیف	موضوع	واحدسنجش	تعداد
۱	تصفیه خانه‌های در حال بهره‌برداری	تصفیه خانه	۲۲۹
۲	شهرکها و نواحی صنعتی دارای تصفیه خانه در حال بهره‌برداری	شهرک و ناحیه	۱۹۹
۳	شهرکها و نواحی صنعتی دارای تصفیه خانه‌های در حال ساخت	شهرک و ناحیه	۱۷
۴	شهرکها و نواحی صنعتی دارای تصفیه خانه‌های در حال طراحی	شهرک و ناحیه	۴۵
۵	نسبت واحدهای صنعتی تحت پوشش تصفیه خانه به واحدهای به بهره‌برداری رسیده	درصد	۷۴
۶	شهرکها و نواحی صنعتی دارای شبکه فاضلاب	شهرک و ناحیه	۲۸۳
۷	شهرکها و نواحی صنعتی دارای سیستم استفاده مجدد از پساب	شهرک و ناحیه	۶۱
۸	شهرکها و نواحی صنعتی دارای پروژه‌های ارزیابی زیست محیطی	شهرک و ناحیه	۱۸۸
۹	شهرکها و نواحی صنعتی با استقرار سیستم ایزو ۱۴۰۰۱ در تصفیه خانه‌های فاضلاب	شهرک و ناحیه	۴۷
۱۰	شهرکها و نواحی صنعتی دارای ایستگاه آتش نشانی	شهرک و ناحیه	۲۴۰
۱۱	تعداد ماشین‌های آتش نشانی	ماشین	۲۷۱

جدول ۸- تعداد واحدهای صنعتی به بهره‌برداری رسیده

تعداد واحدها	اشتغال (نفر)
۴۱۹۰۴	۸۲۷۱۴۷

جدول ۹- تعداد واحدهای کارگاهی

موضوع	در حال احداث	تکمیل شده	واگذار شده	به بهره‌برداری رسیده
تعداد واحدهای کارگاهی	۱۲۸	۳۹۱۳	۳۶۵۶	۳۰۲۳

جدول ۱۰- تعداد شهرک‌های فناوری

موضوع	مصوب	در حال مطالعه (غیرمصوب)	در دست ساخت	به بهره برداری رسیده
تعداد شهرک‌های فناوری	۷	۰	۰	۶

جدول ۱۱- مجتمع‌های فناوری اطلاعات (IT) و خدمات نرم افزاری

موضوع	در حال مطالعه	در دست ساخت	به بهره برداری رسیده
تعداد مجتمع‌های فناوری اطلاعات و خدمات نرم افزاری	۰	۱	۲

جدول ۱۲- تعداد شهرک‌های صنعتی دولتی کشور به تفکیک استان

نام استان	تعداد شهرک‌های صنعتی دولتی
آذربایجان شرقی	۵۴
آذربایجان غربی	۳۴
اردبیل	۱۸
اصفهان	۷۴
البرز	۹
ایلام	۱۴
بوشهر	۲۰
تهران	۲۷
چهارمحال و بختیاری	۲۹
خراسان جنوبی	۲۰
خراسان رضوی	۴۴
خراسان شمالی	۱۵
خوزستان	۷۱
زنجان	۲۰
سمنان	۲۱
سیستان و بلوچستان	۲۸
فارس	۷۰
قزوین	۱۵
قم	۱۱
کردستان	۲۸
کرمان	۴۳
کرمانشاه	۲۱
کهگیلویه و بویر احمد	۲۱
گلستان	۲۵
گیلان	۳۵

نام استان	تعداد شهرک‌های صنعتی دولتی
لرستان	۲۰
مازندران	۴۵
مرکزی	۳۴
هرمزگان	۲۲
همدان	۲۹
یزد	۳۱
مجموع	۹۴۸

جدول ۱۳- واحدهای به بهره برداری رسیده در شهرکها و نواحی صنعتی به تفکیک نوع صنعت

ردیف	استان	خدمات	برق و الکترونیک	فلزی	کانی غیرفلزی	شیمیایی	سلولزی	نساجی	غذایی و آشامیدنی	جمع
۱	آذربایجان شرقی	۶۳	۴۱	۷۴۰	۱۴۲	۵۸۲	۱۵۲	۱۰۷	۴۴۸	۲۲۷۵
۲	آذربایجان غربی	۱۰۳	۲۰	۲۴۱	۱۴۹	۲۹۱	۱۳۳	۳۹	۲۹۹	۱۲۷۵
۳	اردبیل	۱۴	۲۵	۱۳۹	۳۷	۱۵۰	۹۲	۱۵	۱۳۱	۶۰۳
۴	اصفهان	۲۶۷	۱۶۰	۱۴۰۴	۸۲۸	۱۰۸۸	۱۹۱	۷۳۶	۴۸۸	۵۱۶۲
۵	البرز	۵۳	۴۸	۳۰۶	۵۶	۵۳۳	۹۸	۴۰	۲۸۷	۱۴۲۱
۶	ایلام	۸	۵	۲۵	۲۴	۸۹	۱۷	۲۰	۷۶	۲۶۴
۷	بوشهر	۳۲	۱۳	۳۸	۴۵	۶۲	۲۳	۵	۱۱۷	۳۳۵
۸	تهران	۱۷۴	۱۶۴	۲۳۶۹	۴۵۹	۸۱۰	۲۱۷	۲۶۱	۶۲۷	۵۰۸۱
۹	چهارمحال و بختیاری	۵۳	۲۷	۲۰۴	۹۶	۱۶۳	۶۸	۴۵	۱۹۵	۸۵۱
۱۰	خراسان جنوبی	۲۰	۷	۳۵	۶۷	۷۳	۲۰	۸	۹۳	۳۲۳
۱۱	خراسان رضوی	۱۴۱	۹۶	۸۲۲	۱۴۶	۴۴۶	۱۱۵	۱۵۳	۵۴۳	۲۴۶۲
۱۲	خراسان شمالی	۲	۹	۳۹	۲۴	۶۰	۱۳	۵	۶۷	۲۱۹
۱۳	خوزستان	۷۸	۳۲	۴۳۳	۱۶۷	۲۸۱	۷۱	۲۲	۲۲۱	۱۳۰۵
۱۴	زنجان	۳۶	۳۰	۲۵۶	۶۷	۱۸۹	۴۷	۲۷	۱۳۳	۷۸۵
۱۵	سمنان	۹۳	۵۶	۲۹۳	۸۳	۳۶۳	۸۵	۵۸	۱۳۲	۱۱۶۳
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۶۶	۱۸	۲۶۰	۱۷۶	۱۳۷	۲۴۹	۳۵	۱۸۰	۱۲۲۱
۱۷	فارس	۳۳۰	۹۷	۷۷۹	۴۳۷	۳۷۳	۲۶۶	۶۹	۳۵۵	۲۷۰۶
۱۸	قزوین	۴۶	۷۱	۱۷۳	۵۳	۲۷۸	۵۲	۳۰	۱۳۶	۸۳۹
۱۹	قم	۶۹	۳۹	۳۱۳	۹۷	۵۲۸	۱۲۴	۷۱	۱۵۷	۱۳۹۸

جمع	غذایی و آشامیدنی	نساجی	سلولزی	شیمیایی	کانی غیر فلزی	فلزی	برق والکترونیک	خدمات	استان	رتبه
۶۸۳	۱۳۳	۴۶	۹۳	۱۷۹	۳۹	۱۴۹	۳۰	۱۴	کردستان	۲۰
۱۶۱۱	۳۲۷	۲۶	۱۰۸	۲۳۸	۳۲۲	۲۵۲	۵۲	۲۸۶	کرمان	۲۱
۴۱۵	۹۳	۱۴	۳۴	۱۲۸	۴۴	۸۶	۵	۱۱	کرمانشاه	۲۲
۲۹۸	۶۲	۹	۲۳	۸۱	۶۶	۳۶	۶	۱۵	کهگیلویه و بویراحمد	۲۳
۶۸۸	۲۴۴	۱۲	۵۸	۱۸۳	۵۰	۱۱۲	۲۵	۴	گلستان	۲۴
۸۱۸	۱۹۹	۵۱	۱۰۳	۲۱۹	۵۷	۱۵۴	۲۷	۸	گیلان	۲۵
۳۵۴	۸۴	۹	۲۲	۱۱۵	۵۱	۵۵	۱۲	۶	لرستان	۲۶
۱۶۹۹	۳۸۹	۷۳	۱۴۶	۴۶۰	۱۳۹	۳۵۹	۷۹	۵۴	مازندران	۲۷
۱۶۲۶	۱۴۲	۴۰	۹۰	۴۷۶	۲۳۱	۵۲۲	۴۹	۷۶	مرکزی	۲۸
۴۰۴	۹۱	۰	۳۲	۸۰	۱۱۴	۵۰	۸	۲۹	هرمزگان	۲۹
۸۷۴	۱۸۳	۱۵	۱۳۷	۱۶۶	۲۰۴	۱۳۷	۱۸	۱۴	همدان	۳۰
۱۱۵۸	۱۸۹	۱۳۴	۷۸	۲۴۴	۲۰۴	۲۰۹	۵۹	۴۱	یزد	۳۱
۴۰۳۱۶	۶۸۲۱	۲۱۷۵	۲۹۵۷	۹۰۶۵	۴۶۷۴	۱۰۹۹۰	۱۳۲۸	۲۳۰۶	جمع کشور	

* تا پایان شهریور ۱۳۹۶

۹. منابع

۱. پورتال سازمان صنایع کوچک و شرکت شهرکهای صنعتی ایران isipo.ir
۲. ECONOMIC ZONES IN THE ASEAN (UNIDO, AUGUST ۲۰۱۵)
۳. Key Industrial Parks in the Yangtze River Delta
۴. History of China Industrial Parks, Sophie Ji, Published on April ۵, ۲۰۱۷
۵. Industrial parks National pilot practices in China, www.researchgate.net
۶. Industrial parks in Singapore, www.opencompanysingapore.com
۷. Industrial park development strategy and management practices in Korea, www.eldis.org/document
۸. Eco-Industrial Park (EIP) Initiative in Korea, Professor, University of Ulsan, Ulsan, Korea Director, KICOX, Seoul, Korea
۹. The guide to understanding Vietnams industrial zones, www.vietnam-briefing.com
۱۰. Industrial Parks and FDI Attraction, GRIPS Development Forum
۱۱. An Evaluation Of Industrial Park Policy Of Turkey: Izmir as a case study, ۴۲nd IsoCaRP Congress ۲۰۰۶
۱۲. Global Trends in Industrial Parks, King Sturge
۱۳. Asian Economic Integration Report ۲۰۱۵, Asian Development Bank